

ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ
ΕΠΙΤΡΟΠΗ

Βρυξέλλες, 2.4.2014
COM(2014) 209 final

**ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ, ΤΟ
ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ, ΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ
ΚΑΙ ΤΗΝ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΩΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΩΝ**

**Έκθεση σχετικά με την υλοποίηση του Πλαισίου της ΕΕ για εθνικές στρατηγικές
ένταξης των Ρομά**

{SWD(2014) 121 final}

1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Το Πλαίσιο της ΕΕ για εθνικές στρατηγικές ένταξης των Ρομά μέχρι το 2020¹ που εγκρίθηκε τον Απρίλιο του 2011 σηματοδότησε μια αλλαγή στον τρόπο προσέγγισης του ζητήματος της κοινωνικής ένταξης των Ρομά: για πρώτη φορά αναπτυσσόταν ένα συνολικό και τεκμηριωμένο πλαίσιο με σαφή σύνδεση με τη στρατηγική «Ευρώπη 2020». Το Πλαίσιο της ΕΕ ισχύει για όλα τα κράτη μέλη, αλλά πρέπει να είναι προσαρμοσμένο στη συγκεκριμένη κατάσταση της κάθε χώρας.

Οι αρχηγοί κρατών και κυβερνήσεων της ΕΕ ενέκριναν το Πλαίσιο της ΕΕ² και έτσι, για πρώτη φορά, τα κράτη μέλη άρχισαν να συντονίζουν τις προσπάθειές τους για να γεφυρωθεί το χάσμα μεταξύ των Ρομά και των μη Ρομά όσον αφορά την πρόσβαση στην εκπαίδευση, την απασχόληση, την υγειονομική περίθαλψη και τη στέγαση. Η Επιτροπή θέσπισε μηχανισμό ετήσιας υποβολής εκθέσεων προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο για την αξιολόγηση της προόδου που θα έχει σημειωθεί μέχρι το 2020. Παράλληλα, δημιούργησε μηχανισμούς για να στηρίξουν τις προσπάθειες των κρατών μελών, ιδίως το δίκτυο εθνικών σημείων επαφής για τους Ρομά στο πλαίσιο του οποίου συνέρχονται τακτικά τα εθνικά σημεία επαφής Ρομά και των 28 κρατών μελών καθώς και την εσωτερική ειδική ομάδα δράσης της Επιτροπής για τους Ρομά υπό την προεδρία της Γενικής Διεύθυνσης Δικαιοσύνης (με αναπληρωτή πρόεδρο τη Γενική Διεύθυνση Απασχόλησης, Κοινωνικών Υποθέσεων και Ένταξης), στην οποία συμμετέχουν υψηλόβαθμοι εκπρόσωποι από τη Γενική Γραμματεία της Επιτροπής καθώς και από διάφορες γενικές διευθύνσεις, συμπεριλαμβανομένων εκείνων που είναι υπεύθυνες για την περιφερειακή πολιτική και την αστική ανάπτυξη, την εκπαίδευση και τον πολιτισμό, τη γεωργία και την αγροτική ανάπτυξη, την υγεία και τους καταναλωτές, τη διεύρυνση, τις εσωτερικές υποθέσεις, τις στατιστικές, τον προϋπολογισμό, την επικοινωνία και τον Οργανισμό Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης (FRA), με σκοπό τη διασφάλιση της συνέπειας και της συνεκτικότητας.

Η παρούσα έκθεση μετρά για πρώτη φορά την πρόοδο που σημειώθηκε στους τέσσερις κύριους τομείς της εκπαίδευσης, της απασχόλησης, της υγειονομικής περίθαλψης και της στέγασης, καθώς και στον τομέα της καταπολέμησης των διακρίσεων και της χρήσης των πόρων. Αξιολογεί επίσης την πρόοδο που έχει επιτευχθεί σε επίπεδο ΕΕ.

2. Η ΠΡΟΟΔΟΣ ΣΕ ΕΠΙΠΕΔΟ ΕΕ

2.1. Ενσωμάτωση του ζητήματος της ένταξης των Ρομά στις πολιτικές και στη χρηματοδότηση

Το μέγεθος και η κατάσταση του πληθυσμού των Ρομά διαφέρουν από το ένα κράτος μέλος στο άλλο. Επιπλέον, σε ορισμένα κράτη μέλη, η ένταξη των νεοεισερχομένων κοινοτήτων Ρομά δημιουργεί νέες προκλήσεις που πρέπει να

¹ COM(2011) 173 τελικό, ΕΕ L 76 της 22.3.2011, σ. 68.

² Συμπεράσματα του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου EUCO 23/11 της 23ης και 24ης Ιουνίου 2011, με βάση τα συμπεράσματα του Συμβουλίου Απασχόλησης, Κοινωνικής Πολιτικής, Υγείας και Καταναλωτών (EPSCO) σχετικά με ένα Πλαίσιο της ΕΕ για εθνικές στρατηγικές ένταξης των Ρομά μέχρι το 2020, έγγραφο 10665/11 της 19.5.2011.

αντιμετωπιστούν. Σύμφωνα με το Πλαίσιο της ΕΕ, όλα τα κράτη μέλη³ έχουν αναπτύξει τις δικές τους στρατηγικές ένταξης των Ρομά⁴, προσαρμοσμένες στις ανάγκες του πληθυσμού των Ρομά στη χώρα τους. Επειδή πολλοί Ρομά είναι αντιμετώπι με τη φτώχεια και τον κοινωνικό αποκλεισμό, η Επιτροπή συνέδεσε την ένταξη των Ρομά με το ευρύτερο πρόγραμμα δράσης της για την ανάπτυξη, τη στρατηγική «Ευρώπη 2020». Στο Ευρωπαϊκό Εξάμηνο, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο διατύπωσε ειδικές συστάσεις ανά χώρα⁵ σχετικά με την ένταξη των Ρομά στα κράτη μέλη με μεγάλο πληθυσμό Ρομά. Επιπλέον, η Επιτροπή πρότεινε και το Συμβούλιο ενέκρινε την πρώτη στα χρονικά νομική πράξη για τους Ρομά, μια σύσταση του Συμβουλίου σχετικά με τη λήψη αποτελεσματικών μέτρων κοινωνικής ένταξης των Ρομά στα κράτη μέλη⁶. Η εν λόγω σύσταση προσδιορίζει ειδικά μέτρα που περιλαμβάνουν τη θετική δράση για τη βελτίωση της κατάστασης των Ρομά.

Η ειδική ομάδα δράσης της Επιτροπής για τους Ρομά εξασφαλίζει την αντιμετώπιση όλων των πτυχών της ένταξης των Ρομά, ιδίως μέσω της χρήσης διαφόρων ταμείων της ΕΕ. Το νέο πολυετές δημοσιονομικό πλαίσιο για την περίοδο 2014-2020⁷ θα διευκολύνει τη χρήση των κονδυλίων της ΕΕ για την ένταξη των Ρομά. Ο κανονισμός κοινών διατάξεων για όλα τα ευρωπαϊκά διαρθρωτικά και επενδυτικά ταμεία (ΕΔΕΤ)⁸ παρέχει τη δυνατότητα συνδυασμού πόρων διαφόρων ταμείων της ΕΕ για δράση στους τέσσερις βασικούς τομείς πολιτικής του πλαισίου της ΕΕ. Τα κυριότερα συναφή με την ένταξη των Ρομά ταμεία είναι το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο (ΕΚΤ), το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης (ΕΤΠΑ) και το Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Αγροτικής Ανάπτυξης (ΕΓΤΑΑ). Οι δημοσιονομικοί κανονισμοί⁹ ορίζουν ότι τουλάχιστον το 23,1% του προϋπολογισμού για την πολιτική συνοχής θα διατεθεί για επενδύσεις στο ανθρώπινο δυναμικό μέσω του

³ Η Μάλτα δεν υιοθέτησε εθνική στρατηγική ένταξης των Ρομά, διότι, όπως δήλωσε, δεν υπάρχει σημαντικός πληθυσμός Ρομά στο έδαφός της, αλλά θα αντιμετωπίσει το ζήτημα της ένταξης των Ρομά, εάν προκύψει τέτοιο ζήτημα.

⁴ Στην παρούσα ανακοίνωση, ο όρος «στρατηγικές» καλύπτει τις ολοκληρωμένες δέσμες μέτρων πολιτικής και τις στρατηγικές.

⁵ Το 2013, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο ενέκρινε ειδικές συστάσεις ανά χώρα σχετικά με την ένταξη των Ρομά για τη Βουλγαρία, την Τσεχική Δημοκρατία, την Ουγγαρία, τη Σλοβακία και τη Ρουμανία. Οι εν λόγω συστάσεις αφορούν την εφαρμογή των εθνικών στρατηγικών ένταξης των Ρομά στο πλαίσιο των οριζόντιων πολιτικών καθώς και την ανάπτυξη ειδικών πολιτικών στους τομείς της εκπαίδευσης και της απασχόλησης για τους Ρομά.

⁶ Σύσταση του Συμβουλίου της 9ης Δεκεμβρίου 2013 για αποτελεσματικά μέτρα ένταξης των Ρομά στα κράτη μέλη, ΕΕ C 378 της 14.12.2013, σ. 1.

⁷ Κανονισμός (ΕΕ, Euratom) αριθ. 1311/2013 του Συμβουλίου, της 2ας Δεκεμβρίου 2013, για τον καθορισμό του πολυετούς δημοσιονομικού πλαισίου για την περίοδο 2014-2020, ΕΕ L 347 της 20.12.2013, σ. 884.

⁸ Κανονισμός (ΕΕ) αριθ. 1303/2013 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 17ης Δεκεμβρίου 2013, περί καθορισμού κοινών διατάξεων για το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης, το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο, το Ταμείο Συνοχής, το Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Αγροτικής Ανάπτυξης και το Ευρωπαϊκό Ταμείο Θάλασσας και Αλιείας και περί καθορισμού γενικών διατάξεων για το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης, το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο, το Ταμείο Συνοχής και το Ευρωπαϊκό Ταμείο Θάλασσας και Αλιείας και για την κατάργηση του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1083/2006 του Συμβουλίου, ΕΕ L 347 της 20.12.2013.

⁹ Συμπεριλαμβάνεται ο κανονισμός (ΕΕ) αριθ. 1304/2013 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 17ης Δεκεμβρίου 2013, για το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο και την κατάργηση του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1081/2006 του Συμβουλίου, ΕΕ L 347 της 20.12.2013.

Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Ταμείου, ενώ τουλάχιστον το 20% του ποσού αυτού θα διατεθεί σε όλα τα κράτη μέλη για την καταπολέμηση της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού. Επιπλέον, οι νέοι κανονισμοί που διέπουν τη χρησιμοποίηση των πόρων των ταμείων της ΕΕ σήμερα περιέχουν βελτιωμένους μηχανισμούς παρακολούθησης και αξιολόγησης, για να υπάρξουν ακριβέστερες πληροφορίες σχετικά με το κατά πόσο τα διαρθρωτικά ταμεία ικανοποιούν τους καθορισμένους στόχους κοινωνικής ένταξης των Ρομά.

Η Επιτροπή εξέδωσε επίσης έναν ευρωπαϊκό κώδικα δεοντολογίας όσον αφορά την εταιρική σχέση¹⁰, ο οποίος καλύπτει όλα τα ΕΔΕΤ και περιέχει λεπτομερή κριτήρια για την οργάνωση εταιρικών σχέσεων, για τον προγραμματισμό, την εφαρμογή και την παρακολούθηση των προγραμμάτων. Επιπλέον, ο κανονισμός του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Ταμείου (ΕΚΤ)¹¹ απαιτεί ένα επαρκές ποσό της χρηματοδότησης του ΕΚΤ να χρησιμοποιείται σε λιγότερο αναπτυγμένες περιφέρειες και σε περιφέρειες μετάβασης για την ενίσχυση της ικανότητας των κοινωνικών εταίρων και των ΜΚΟ για την εφαρμογή των προγραμμάτων.

Τέλος, βάσει προτάσεως της Επιτροπής, το Συμβούλιο εξέδωσε σύσταση για τη θέσπιση «Εγγυήσεων για τη Νεολαία»¹² και κλήθηκαν ειδικά τα κράτη μέλη να θεωρούν τους Ρομά ως βασική ομάδα-στόχο σε αναλογία με το μέγεθος και την κατάσταση του πληθυσμού τους Ρομά.

2.2. Στενή συνεργασία με όλους τους ενδιαφερόμενους φορείς

Η Επιτροπή έχει καθιερώσει μόνιμο διάλογο με τα κράτη μέλη μέσω του δικτύου των 28 εθνικών σημείων επαφής για τους Ρομά. Το δίκτυο αυτό αποτελεί σημαντικό βήμα για την ενίσχυση του συντονισμού και την εφαρμογή των στρατηγικών και των δράσεων επί τόπου. Επιτρέπει επίσης στα κράτη μέλη να ανταλλάσσουν την εμπειρία και τις ειδικές γνώσεις τους με την Επιτροπή και ευνοεί τη διακρατική συνεργασία και την ανταλλαγή ορθών πρακτικών.

Επιπλέον, οι συνεδριάσεις της ευρωπαϊκής πλατφόρμας για την ένταξη των Ρομά έχουν εξελιχθεί σε φόρουμ συζήτησης και ανταλλαγής εμπειριών μεταξύ της Επιτροπής, των κρατών μελών, διεθνών οργανισμών, των χωρών της διεύρυνσης και της κοινωνίας των πολιτών. Η Επιτροπή, σε συνεργασία με όλους τους ενδιαφερόμενους φορείς, θα αναζητήσει τρόπους για να καταστεί το φόρουμ αυτό ακόμη πιο αποτελεσματικό και να συμβάλει με τον καλύτερο δυνατό τρόπο στη διαμόρφωση των ευρωπαϊκών πολιτικών ένταξης των Ρομά.

Για τη στήριξη της αποτελεσματικής εφαρμογής των εθνικών στρατηγικών ένταξης των Ρομά σε τοπικό και περιφερειακό επίπεδο, η Επιτροπή συμμετέχει σε συνασπισμό διεθνών οργανισμών¹³. Σε αυτό τον συνασπισμό, η Επιτροπή και το

¹⁰ Κατ' εξουσιοδότηση κανονισμός (ΕΕ) της Επιτροπής, της 7ης Ιανουαρίου 2014, σχετικά με τον ευρωπαϊκό κώδικα δεοντολογίας για την εταιρική σχέση στο πλαίσιο των ευρωπαϊκών διαρθρωτικών και επενδυτικών ταμείων, C(2013) 9651.

¹¹ Κανονισμός (ΕΕ) αριθ. 1304/2013 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 17 Δεκεμβρίου 2013, για το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο και την κατάργηση του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1081/2006 του Συμβουλίου, ΕΕ L 347 της 20.12.2013.

¹² Σύσταση του Συμβουλίου, της 22ας Απριλίου 2013, για τη θέσπιση εγγυήσεων για τη νεολαία, ΕΕ C 120 της 26.04.2013, σ. 1.

¹³ Όπως το Συμβούλιο της Ευρώπης, η Τράπεζα Ανάπτυξης του Συμβουλίου της Ευρώπης, η Παγκόσμια Τράπεζα, ο Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών, η UNICEF, ο Οργανισμός Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης (FRA) και τα ιδρύματα «Ανοικτή κοινωνία».

Συμβούλιο της Ευρώπης ενώνουν τις δυνάμεις τους για να ενισχυθεί η ικανότητα των τοπικών αρχών όσον αφορά τον σχεδιασμό, τη χρηματοδότηση και την υλοποίηση των τοπικών στρατηγικών ένταξης των Ρομά, αρχίζοντας με τη βελτίωση της τοπικής διακυβέρνησης¹⁴ και της συμμετοχής των τοπικών κοινοτήτων μέσω διαμεσολάβησης¹⁵.

3. Η ΠΡΟΟΔΟΣ ΣΤΑ ΚΡΑΤΗ ΜΕΛΗ — Η ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ

Τρία έτη μετά τη θέσπιση του πλαισίου της ΕΕ, αρχίζει να σημειώνεται πρόοδος στα περισσότερα κράτη μέλη, έστω και με αργό ρυθμό. Η παρούσα έκθεση εξετάζει ιδίως τα μέτρα που έχουν εφαρμοστεί, το αν τηρήθηκαν οι οδηγίες που δόθηκαν σε προηγούμενες εκθέσεις προόδου της Επιτροπής, και το κατά πόσον υπάρχει πραγματικός αντίκτυπος στην πράξη. Το συνοδευτικό έγγραφο εργασίας περιέχει μια λεπτομερή επισκόπηση ανά κράτος μέλος καθώς και την πρώτη αξιολόγηση της εθνικής στρατηγικής της Κροατίας για την ένταξη των Ρομά, που υποβλήθηκε μετά την προσχώρησή της στην ΕΕ την 1η Ιουλίου 2013.

Η αξιολόγηση χρησιμοποιεί ιδίως πληροφορίες από τα κράτη μέλη μέσω των εθνικών σημείων επαφής για τους Ρομά, της κοινωνίας των πολιτών και του ευρωπαϊκού δικτύου ανεξάρτητων εμπειρογνομώνων για την κοινωνική ένταξη. Η έρευνα του FRA του 2011 για την κατάσταση επιτόπου είναι το σημείο αναφοράς για τη μέτρηση της προόδου.

3.1. Εκπαίδευση

Στο Πλαίσιο της ΕΕ, η Επιτροπή καλεί τα κράτη μέλη να εξασφαλίσουν, τουλάχιστον, την ολοκλήρωση της πρωτοβάθμιας σχολικής εκπαίδευσης, να διευρύνουν την πρόσβαση σε ποιοτική προσχολική εκπαίδευση και μέριμνα του παιδιού, να εξασφαλίσουν ότι τα παιδιά των Ρομά δεν υπόκεινται σε διακρίσεις ή φυλετικό διαχωρισμό και να μειωθεί ο αριθμός των παιδιών που εγκαταλείπουν πρόωρα το σχολείο. Τα κράτη μέλη κλήθηκαν επίσης να ενθαρρύνουν τους νεαρούς Ρομά να φοιτούν στη δευτεροβάθμια και την τριτοβάθμια εκπαίδευση.

Από την αξιολόγηση της Επιτροπής προκύπτει ότι τα κράτη μέλη έχουν λάβει ένα σύνολο συγκεκριμένων μέτρων που είχαν αποτελέσματα στην πράξη. Ενδεικτικά, οι εκθέσεις δείχνουν σαφή θετική γενική τάση όσον αφορά την πρόσβαση σε προσχολική εκπαίδευση και μέριμνα παιδιού.

Ωστόσο, χρειάζεται να γίνουν ακόμη πολλά για να υπάρξουν αλλαγές σε μεγαλύτερη κλίμακα. Οι σοβαρότερες προκλήσεις που είχαν εντοπιστεί προηγουμένως από το Πλαίσιο της ΕΕ εξακολουθούν να είναι επίκαιρες και απαιτούν περαιτέρω επίμονες προσπάθειες. Για να υπάρξει ουσιαστική πρόοδος, θα πρέπει τα επίσημα

¹⁴ Το έργο ROMACT, που τέθηκε σε εφαρμογή τον Οκτώβριο του 2013 σε 40 περίπου δήμους σε 5 κράτη μέλη, αποσκοπεί στην ανάπτυξη πολιτικής βούλησης και σταθερής πολιτικής δέσμευσης σε τοπικό επίπεδο, στην ενίσχυση της δημοκρατικής συμμετοχής και την ενίσχυση των τοπικών κοινοτήτων Ρομά, προκειμένου να βοηθήσει στον σχεδιασμό και την υλοποίηση έργων με τη στήριξη της ΕΕ και εθνικών πόρων.

¹⁵ Στο πλαίσιο του προγράμματος ROMED, που χρηματοδοτείται μέσω του προγράμματος διά βίου μάθησης και τέθηκε σε εφαρμογή το 2011, έχουν εκπαιδευτεί περίπου 1.300 μεσολαβητές μέχρι σήμερα στον τομέα της σχολικής φοίτησης, του πολιτισμού και της υγείας. Για την περίοδο 2013-2014, η διαμεσολάβηση εστιάζει στην καθιέρωση επαφών με τις τοπικές αρχές (δήμους, σχολεία κ.λπ.).

εκπαιδευτικά συστήματα να γίνουν πιο ανοικτά και περισσότερο προσαρμοσμένα στις ανάγκες των μαθητών Ρομά.

Η διατήρηση του διαχωρισμού των παιδιών Ρομά σε ειδικά σχολεία ή τάξεις¹⁶ παραμένει βασική πρόκληση, χωρίς να υπάρχουν απλές και προφανείς λύσεις. Για να εξαλειφθεί ο φυλετικός διαχωρισμός απαιτούνται πολιτική δέσμευση, χρόνος, προσεκτική προετοιμασία και υλοποίηση σχεδίων που λαμβάνουν υπόψη τις τοπικές συνθήκες. Μέτρα που οδηγούν έμμεσα στον φυλετικό διαχωρισμό θα πρέπει να καταργούνται συστηματικά. Τα περισσότερο εμπλεκόμενα κράτη μέλη (π.χ. Τσεχική Δημοκρατία, Σλοβακία, Ουγγαρία, Ρουμανία, Βουλγαρία και Ελλάδα) θα πρέπει να θεσπίσουν αυστηρότερα μέτρα για τον τερματισμό και την αναστροφή αυτής της κατάστασης μέσω ενός ποιοτικού, προσιτού και χωρίς αποκλεισμούς συστήματος γενικής εκπαίδευσης.

Η σημασία της πρόσβασης σε προσχολική εκπαίδευση και μέριμνα καλής ποιότητας (ECEC) αναγνωρίζεται πλέον σε ευρεία κλίμακα. Διάφορα κράτη μέλη εφαρμόζουν επίσης ένα σύνολο νομοθετικών μέτρων (π.χ. υποχρεωτική προσχολική εκπαίδευση, χρηματικά κίνητρα). Ορισμένα κράτη μέλη ήταν σε θέση να παρουσιάσουν σαφώς θετικά αποτελέσματα. Στη Φινλανδία, ενδεικτικά, σε διάστημα δέκα ετών, η συμμετοχή παιδιών Ρομά σε σχολεία προσχολικής εκπαίδευσης αυξήθηκε από 2% σε 60%. Το ίδιο ισχύει στην Ουγγαρία, όπου το ποσοστό συμμετοχής παιδιών Ρομά στην προσχολική εκπαίδευση είναι υψηλό (79%) και είναι πιθανό να βελτιωθεί περισσότερο, καθώς ο νέος νόμος για τη δημόσια εκπαίδευση μειώνει την ηλικία εισαγωγής στην υποχρεωτική νηπιακή εκπαίδευση στα 3 έτη. Από την άλλη πλευρά, σε ορισμένα κράτη μέλη, τα μέτρα που εφαρμόστηκαν εξακολούθουν να είναι ανεπαρκή (π.χ. στη Σλοβακία) ή και ανύπαρκτα (π.χ. Ελλάδα).

Για να μειωθεί ο αριθμός των μαθητών Ρομά που εγκαταλείπουν πρόωρα το σχολείο, απαιτούνται επίσης πρόσθετες προσπάθειες, όπως εξωσχολικές δραστηριότητες και στενή συνεργασία με τις οικογένειες. Η κατάσταση των παιδιών που διαμένουν παράνομα στο έδαφος μιας χώρας μπορεί να είναι ακόμη χειρότερη, όταν λόγω έλλειψης των απαιτούμενων επίσημων εγγράφων, όπως η έγκυρη άδεια διαμονής ή ιατρικά πιστοποιητικά, ενδέχεται να εμποδίζεται η εγγραφή των παιδιών στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση. Η έκθεση δραστηριότητας του γάλλου διαμεσολαβητή¹⁷ αναφέρει πολλές περιπτώσεις όπου οι τοπικές αρχές έχουν εμποδίσει την πρόσβαση παιδιών Ρομά στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση για τέτοιους λόγους. Επιπλέον, οι συχνές μετακινήσεις των Ρομά και οι μετακινήσεις των οικογενειών είχαν ως αποτέλεσμα τη διακοπή της σχολικής φοίτησης, που οδηγεί σε μαθησιακά κενά και υψηλό ποσοστό εγκατάλειψης της φοίτησης.

Η αξιολόγηση της Επιτροπής επιβεβαιώνει ότι οι συνεχείς προσπάθειες μπορούν να έχουν σημαντικό αντίκτυπο στην κατάσταση των Ρομά ως προς την εκπαίδευση. Ενδεικτικά, σε διάστημα τριών ετών (2010-2013), η υλοποίηση ενός βουλγαρικού

¹⁶ Φυλετικός διαχωρισμός στα σχολεία γενικής εκπαίδευσης στα οποία φοιτούν Ρομά: SK: 58%, HU: 45%, EL: 35%, CZ: 33%, BG: 29%, RO: 26%, FR: 24%, ES: 10%, IT: 8%, PT: 7%, PL: 3%. - φυλετικός διαχωρισμός σε ειδικά σχολεία: Παιδιά Ρομά που φοιτούν σε ειδικά σχολεία κυρίως για Ρομά: CZ: 23%, SK: 20%, FR: 18%, BG: 18%, κ.λπ. Πηγή: FRA, *Education: (FRA: Εκπαίδευση) The situation of Roma in 11 EU Member States. Roma Survey - Data in Focus* (υπό έκδοση το 2014).

¹⁷ Le Défenseur des droits, *Bilan d'application de la circulaire interministérielle du 26 août 2012 relative à l'anticipation et à l'accompagnement des opérations d'évacuation des campements illicites août 2012 – mai 2013* (juin 2013).

εκπαιδευτικού έργου έχει μειώσει τον αριθμό των παιδιών που εγκαταλείπουν το σχολείο σχεδόν κατά 80%. Υπάρχουν και άλλες ορθές πρακτικές, όπως τα ημερήσια σχολεία στη Βουλγαρία και τη Σλοβακία ή εξωσχολικές δραστηριότητες ειδικά για τα παιδιά από μειονεκτούσες ομάδες στην Ουγγαρία, η χρήση διαμεσολαβητών στη Φινλανδία, η ένταξη του πολιτισμού των Ρομά στα προγράμματα σπουδών στη Σλοβακία και την Ουγγαρία, η παροχή γλωσσικής υποστήριξης στη Βουλγαρία και τη Γαλλία, η παροχή δίγλωσσης εκπαίδευσης (στη ρουμανική και Romani), η κατάρτιση καθηγητών ξένων γλωσσών στη Ρουμανία και η κατάρτιση των δασκάλων στη Σλοβακία, την Ουγγαρία και τη Βουλγαρία. Επιπλέον, η επέκταση των έργων στον τομέα της εκπαίδευσης για τα παιδιά οικογενειών που διακινούνται από ένα κράτος μέλος σε άλλο αποτελεί θετική εξέλιξη.

Ωστόσο, οι υφιστάμενες πρακτικές έχουν μάλλον περιορισμένο πεδίο εφαρμογής και η κυριότερη πρόκληση εξακολουθεί να είναι η κλιμάκωση αυτών των πρωτοβουλιών και η διασφάλιση της μακροπρόθεσμης χρηματοδότησης. Απαιτούνται περισσότερες προσπάθειες όσον αφορά την κατάρτιση των εκπαιδευτικών και την καθιέρωση των μεθοδολογιών διδασκαλίας χωρίς αποκλεισμούς, οι οποίες λαμβάνουν υπόψη τις ατομικές μαθησιακές ανάγκες. Μια συστηματικότερη χρήση παιδαγωγικών βοηθών και διαμεσολαβητών Ρομά και η μεγαλύτερη επικοινωνία με τις τοπικές κοινότητες και τους γονείς θα βελτιώνει την πρόσβαση των παιδιών Ρομά σε ποιοτική γενική εκπαίδευση. Πρέπει να διασφαλίζεται η συνοχή των γενικών πολιτικών με τους στόχους που καθορίζονται στις εθνικές στρατηγικές ένταξης των Ρομά (π.χ. στην Ουγγαρία).

Πέρα από την υποχρεωτική φοίτηση, οι διαφορές στα ποσοστά φοίτησης μεταξύ των Ρομά και των μη Ρομά αυξάνονται ακόμη περισσότερο. Αυτό είναι ιδιαίτερα επιζήμιο για την ένταξη των Ρομά και συνιστά μειονέκτημα στην αγορά εργασίας, εφόσον η έλλειψη επαγγελματικών δεξιοτήτων και προσόντων εμποδίζει τους ενήλικες Ρομά να έχουν πρόσβαση σε ποιοτική απασχόληση. Υπάρχουν ελάχιστα συστημικά μέτρα ενθάρρυνσης της συμμετοχής των νεαρών Ρομά να συνεχίσουν την εκπαίδευση ή βοήθειας μαθητών Ρομά να επανενταχθούν στο εκπαιδευτικό σύστημα μετά την εγκατάλειψη του σχολείου. Αν και στην Πολωνία, τη Φινλανδία και τη Σουηδία εφαρμόστηκαν μέτρα για να αυξηθεί ο αριθμός των σπουδαστών που ολοκληρώνουν τη δευτεροβάθμια και την τριτοβάθμια εκπαίδευση και να ενισχυθεί η επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση ενηλίκων Ρομά, στα περισσότερα κράτη μέλη, παρόμοια μέτρα έχουν μάλλον σποραδικό χαρακτήρα και συνίστανται κυρίως σε υποτροφίες για διακρινόμενους σπουδαστές. Στον τομέα της νεολαίας, η μη τυπική και η άτυπη μάθηση είναι επίσης σημαντικά εργαλεία για την ανάπτυξη δεξιοτήτων και την αύξηση της απασχολησιμότητας των νέων¹⁸.

Παραδείγματα στον τομέα της εκπαίδευσης

Βουλγαρία και Ουγγαρία - Έχει θεσπιστεί διετής υποχρεωτική προσχολική εκπαίδευση στη Βουλγαρία. Η υποχρεωτική προσχολική εκπαίδευση από την ηλικία των τριών ετών θα θεσπιστεί στην Ουγγαρία από το ακαδημαϊκό έτος 2014-2015.

¹⁸

Η σύσταση του Συμβουλίου, της 20^{ης} Δεκεμβρίου 2012, για την επικύρωση της μη τυπικής και της άτυπης μάθησης στον τομέα της νεολαίας (EE C 398 της 22.12.2012, σ. 1) ενθαρρύνει τη χρήση μέσων για την αναγνώριση των δεξιοτήτων και των προσόντων που αποκτώνται μέσω αυτών των μαθησιακών εμπειριών.

Αυτό το μέτρο ενσωμάτωσης είναι ελπιδοφόρο όσον αφορά την εκπαίδευση των παιδιών Ρομά στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση, αλλά το καθοριστικό στοιχείο για να υπάρξουν μακροπρόθεσμα αποτελέσματα είναι η επάρκεια των ικανοτήτων και η ποιότητα του προσωπικού.

Δανία - Το έργο «**Hold On Tight Caravan**», υπό τη διαχείριση του Υπουργείου Παιδείας, στοχεύει στο να ξεκινήσουν και να ολοκληρώσουν πρόγραμμα επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης περισσότερα νεαρά άτομα εθνικών μειονοτήτων. Την πρωτοβουλία αυτή διαχειρίζονται στα σχολεία συντονιστές που εφαρμόζουν μια εξατομικευμένη προσέγγιση για κάθε νέο που κινδυνεύει να αποτύχει στο σχολείο ή να το εγκαταλείψει. Το έργο υλοποιείται σε όλη τη Δανία. Από την έναρξή του, το 2009, τα συνολικά ποσοστά πρόωρης εγκατάλειψης της σχολικής φοίτησης και επαγγελματικής εκπαίδευσης μειώθηκαν από 20% σε ποσοστό κάτω του 15%, ενώ έχει μειωθεί και η διαφορά με τους Δανούς σπουδαστές που δεν ανήκουν σε μειονότητα. Η συνεισφορά του ΕΚΤ στο έργο «Hold On Tight Caravan» ανήλθε σε 3.214.000 ευρώ κατά την περίοδο 2009-2013.

Ρουμανία — Συνεχίζεται η υλοποίηση του **προγράμματος θετικής δράσης για τους Ρομά στην τριτοβάθμια εκπαίδευση**. Αυτά τα προγράμματα ενσωμάτωσης προσφέρουν ειδικές θέσεις σπουδών για Ρομά σε δημόσια πανεπιστήμια (το ακαδημαϊκό έτος 2010/11 διατέθηκαν 555 θέσεις και το έτος 2012/13 564 θέσεις).

Σουηδία — Η Ένωση για τη εκπαίδευση ενηλίκων του Γκέτεμποργκ (Studieförbundet Vuxenskolan i Göteborg) προσφέρει μαθήματα σε Ρομά που δεν έχουν ολοκληρώσει την πρωτοβάθμια ή δευτεροβάθμια σχολική εκπαίδευση.

Μολονότι έχει σημειωθεί πρόοδος, ιδίως όσον αφορά την πρόσβαση σε προσχολική εκπαίδευση και μέριμα του παιδιού, πρέπει να γίνουν πολύ περισσότερα για να μειωθεί το εκπαιδευτικό μειονέκτημα των Ρομά. Στα κράτη μέλη με σημαντικό πληθυσμό Ρομά θα πρέπει να δοθεί προτεραιότητα στην καταπολέμηση του σχολικού διαχωρισμού και της πρόωρης εγκατάλειψης του σχολείου και στο να καταστούν τα συστήματα γενικής εκπαίδευσης περισσότερο δεκτικά. Η παροχή στους νεαρούς Ρομά δυνατοτήτων να αποκτήσουν αξιοποιήσιμες στην αγορά δεξιότητες και προσόντα, τουλάχιστον στο επίπεδο της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, και η εξασφάλιση διά βίου μάθησης για ενήλικες Ρομά θα πρέπει να αποτελεί σαφή στόχο τόσο των γενικών όσο και των στοχοθετημένων μέτρων. Επιπλέον, οι θετικές δράσεις που αποσκοπούν στην αναβάθμιση του επιπέδου εκπαίδευσης των Ρομά θα πρέπει να είναι διαρκείς και να κλιμακώνονται, ώστε να επιτρέπουν στους νεαρούς Ρομά να αποκτούν επαγγελματικά προσόντα.

3.2. Απασχόληση

Για να γεφυρωθεί το χάσμα της απασχόλησης μεταξύ των Ρομά και των μη Ρομά, το Πλαίσιο της ΕΕ καλεί τα κράτη μέλη να διασφαλίσουν τη χωρίς διακρίσεις πρόσβαση των Ρομά στην ανοικτή αγορά εργασίας, την αυτοαπασχόληση και τις μικροπιστώσεις, καθώς και στην επαγγελματική κατάρτιση. Τα κράτη μέλη ενθαρρύνθηκαν να εξασφαλίσουν αποτελεσματική ισότιμη πρόσβαση για τους Ρομά σε γενικές δημόσιες υπηρεσίες απασχόλησης, παράλληλα με τη στοχοθετημένη και εξατομικευμένη καθοδήγηση και διαμεσολάβηση για τους Ρομά που αναζητούν εργασία, και να στηρίζουν την απασχόληση των Ρομά με υψηλά προσόντα ως δημοσίων υπαλλήλων.

Αν και υπάρχουν διάφορες ελπιδοφόρες πρωτοβουλίες σε όλα τα κράτη μέλη, δεν έχει ακόμη επιτευχθεί ο αναμενόμενος αντίκτυπος. Οι αισθητές βελτιώσεις όσον αφορά τα επίπεδα φοίτησης και επιτυχίας στην εκπαίδευση δεν μπόρεσαν να αποτυπωθούν σε βελτίωση των προοπτικών απασχόλησης των Ρομά¹⁹. Σε ορισμένες περιπτώσεις, η κατάσταση της απασχόλησης των Ρομά επιδεινώθηκε ακόμη περισσότερο, αν και αυτό οφείλεται εν μέρει στη γενική αύξηση της ανεργίας σε πολλά κράτη μέλη της ΕΕ κατά τα τελευταία έτη. Οι συνθήκες αυτές έχουν πλήξει κατ' εξοχήν τους Ρομά, και σε ακόμη μεγαλύτερο βαθμό τις γυναίκες Ρομά²⁰, εφόσον δεν διαθέτουν συχνά αξιοποιήσιμες στην αγορά δεξιότητες και προσόντα. Επιπλέον, οι ευκαιρίες για τους Ρομά στην αγορά εργασίας περιορίζονται από τις άμεσες και έμμεσες διακρίσεις²¹. Για να υπάρξει πρόοδος σε αυτή τη δύσκολη κατάσταση, απαιτούνται αποφασιστική δράση και επένδυση σε ανθρώπινους πόρους από τα κράτη μέλη, όπως μέτρα για τη διασφάλιση ίσης πρόσβασης σε κοινωνικές υπηρεσίες και την παροχή εξατομικευμένης καθοδήγησης, καθώς και προγράμματα απασχόλησης. Οι δυνατότητες δημιουργίας θέσεων εργασίας για τους Ρομά μέσω αυτοτελών απασχόλησης, (κοινωνικής) επιχειρηματικότητας και χρήσης καινοτόμων χρηματοοικονομικών μέσων έχουν αξιοποιηθεί ελάχιστα. Η κοινωνική καινοτομία θα πρέπει να ενισχυθεί με τη δοκιμή νέων προσεγγίσεων πολιτικής και την κλιμάκωση των επιτυχών πρωτοβουλιών, μέσω της εδραίωσης της συνεργασίας μεταξύ των διαφόρων παραγόντων σε τοπικό και περιφερειακό επίπεδο.

Μπορούν να αντληθούν διδάγματα από επιτυχή έργα, όπως, ενδεικτικά, το δίκτυο ενημέρωσης *Thara* στην Αυστρία, ένα πιλοτικό έργο που ενισχύει τις διαδικασίες κοινωνικής και επαγγελματικής ενεργοποίησης στο Βέλγιο, τα κοινοτικά κέντρα ανάπτυξης για την εξάλειψη των φραγμών στην αγορά εργασίας στη Βουλγαρία ή τα ολοκληρωμένα σχέδια δράσης της Βόρειας Ρηνανίας-Βεσφαλίας και του Βερολίνου. Ωστόσο, τα έργα αυτά οφείλονται κατά κύριο λόγο σε πρωτοβουλία τοπικών ή περιφερειακών αρχών και υλοποιούνται από ΜΚΟ, με αποτέλεσμα ο αντίκτυπός τους να περιορίζεται αναγκαστικά σε μια περιοχή και η βιωσιμότητά τους να παραμένει αβέβαιη.

Από την αξιολόγηση συνάγεται ότι ελάχιστα μέτρα εφαρμόζονται συστηματικά σε εθνικό επίπεδο, αν και υπάρχουν ορισμένα καλά παραδείγματα: οι σύμβουλοι απασχόλησης Ρομά υπό την αιγίδα του Υπουργείου Εργασίας της Φινλανδίας, η ανακατανομή πόρων για το ισπανικό πρόγραμμα *Acceder* ή τα πρότυπα έργα σε ορισμένους δήμους της Τσεχικής Δημοκρατίας που εισάγουν κοινωνικά κριτήρια στις δημόσιες συμβάσεις.

Παραδείγματα στον τομέα της απασχόλησης

Βουλγαρία — Τα κοινοτικά κέντρα ανάπτυξης (CDC) αποσκοπούν στην ενίσχυση και την προώθηση της απασχόλησης νέων και γυναικών σε περιθωριοποιημένες

¹⁹ FRA, *Poverty and Employment: The situation of Roma in 11 EU Member States, Roma Survey – Data in Focus* (υπό έκδοση το 2014).

²⁰ Στα κράτη μέλη στα οποία διενεργήθηκε έρευνα, το ποσοστό των γυναικών Ρομά σε αμειβόμενη εργασία ήταν 21% σε σύγκριση με το 35% των ανδρών Ρομά. FRA, *Analysis of FRA Roma Survey by Gender* (Σεπτέμβριος 2013).

²¹ Ποσοστό των Ρομά που υπέστησαν διακρίσεις την τελευταία πενταετία κατά την αναζήτηση εργασίας: CZ 74%, EL 68%, IT 66%, FR 65%, PL 64%, PT 56%, HU 51%, SK 49%, BG 41%, RO 39%, ES 38%. FRA, *Poverty and Employment: The situation of Roma in 11 EU Member States. Roma Survey - Data in Focus* (υπό έκδοση το 2014).

κοινότητες Ρομά. Η πρωτοβουλία αυτή υλοποιείται από το Κέντρο διεθνотικού διαλόγου και ανεκτικότητας με την υποστήριξη της Ευρωπαϊκής Επιτροπής από το 2011. Τα κοινοτικά αναπτυξιακά κέντρα δημιουργήθηκαν σε 11 δήμους και κοινότητες.

Γαλλία (Λυόν) — Το πολυεταίρικό έργο **Andatu** έχει κινητοποιήσει συμμετοχές σε τοπικό, αστικό και εθνικό επίπεδο καθώς και τη χρηματοδότηση της ΕΕ και συνδυάζει κατάρτιση, πρόσβαση στην απασχόληση και τη στέγαση. Επειδή οι αποδέκτες του προγράμματος είναι μετακινούμενοι πολίτες της ΕΕ, προσφέρονται μαθήματα γαλλικής γλώσσας. Το πρόγραμμα χρηματοδοτεί επίσης ενέργειες επαγγελματικής κατάρτισης μικρής διάρκειας και παρέχει εξατομικευμένη στήριξη. Το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο χρηματοδότησε την έναρξη του προγράμματος με 350.000 ευρώ. Επί του παρόντος, οι δικαιούχοι του προγράμματος είναι 73 και η παρέμβαση προβλέπεται να επεκταθεί σε 400 συμμετέχοντες με απαιτούμενο συνολικό προϋπολογισμό 1,2 εκατ. ευρώ.

Ουγγαρία – Το κεντρικό πρόγραμμα της δημόσιας υπηρεσίας απασχόλησης που αποσκοπεί στη **βελτίωση της απασχολησιμότητας των εργαζομένων που βρίσκονται σε μειονεκτική θέση** στοχεύει σε διάφορες υποομάδες του συνόλου των εγγεγραμμένων ανέργων, ενώ μία από τις ομάδες-στόχους προτεραιότητας είναι οι Ρομά. Το πρόγραμμα παρέχει έναν εξατομικευμένο συνδυασμό επιχορηγήσεων και υπηρεσιών, όπως παροχή συμβουλών για την αγορά εργασίας, καθοδήγηση, επαγγελματική κατάρτιση και επιδότηση μισθών που αποσκοπούν στην επανένταξη στην ανοικτή αγορά εργασίας. Σύμφωνα με την αξιολόγηση εξωτερικού εμπειρογνώμονα, η πιθανότητα απασχόλησης αυξάνεται κατά 40% μετά την παρακολούθηση αυτού του προγράμματος.

Παρά την επιτυχία ορισμένων μέτρων, δεν υπήρξε ακόμη στην πράξη απτός αντίκτυπος σε ευρεία κλίμακα. Για να γεφυρωθεί το χάσμα της απασχόλησης μεταξύ Ρομά και μη Ρομά, τα κράτη μέλη θα πρέπει να στοχεύουν ταυτόχρονα στην πλευρά της προσφοράς και της ζήτησης της αγοράς εργασίας. Από την πλευρά της προσφοράς, το χαμηλό επίπεδο δεξιοτήτων των Ρομά που αναζητούν εργασία πρέπει να αντιμετωπιστεί με την παροχή επαγγελματικής κατάρτισης και συμβουλών, η οποία συνδυάζει στοχευμένα μέτρα και αποτελεσματική πρόσβαση στις γενικές υπηρεσίες απασχόλησης. Από την πλευρά της ζήτησης, απαιτούνται μέτρα για την παροχή κινήτρων στους εργοδότες, όπως οι επιδοτήσεις για προσλήψεις, η δοκιμαστική εργασία και προγράμματα μαθητείας. Άλλα μέτρα θα μπορούσαν να είναι η στόχευση των Ρομά στο πλαίσιο προγραμμάτων «Εγγυήσεις για τη νεολαία», με την εισαγωγή κοινωνικών κριτηρίων στις δημόσιες συμβάσεις, την καταπολέμηση των διακρίσεων στον χώρο εργασίας και την πρόσληψη Ρομά στις εθνικές και τοπικές δημόσιες υπηρεσίες, κατά τρόπο που δεν θα δημιουργεί παράλληλο σύστημα απασχόλησης. Η αξιοποίηση του δυναμικού της κοινωνικής οικονομίας και της κοινωνικής καινοτομίας θα μπορούσε να προωθήσει την (επ)ένταξη στην αγορά εργασίας.

3.3. Υγεία

Για να περιοριστεί το χάσμα που διαπιστώνεται μεταξύ των Ρομά και του υπόλοιπου πληθυσμού, το Πλαίσιο της ΕΕ καλεί τα κράτη μέλη να παρέχουν πρόσβαση σε ποιοτική υγειονομική περίθαλψη, κυρίως για παιδιά και γυναίκες, καθώς και σε

προληπτική φροντίδα και σε κοινωνικές υπηρεσίες σε παρόμοιο επίπεδο και με τους ίδιους όρους όπως και για τον υπόλοιπο πληθυσμό.

Η κακή κατάσταση της υγείας των Ρομά είναι πολύ στενά συνδεδεμένη με κοινωνικούς, οικονομικούς και περιβαλλοντικούς παράγοντες. Άτομα που βρίσκονται σε επισφαλείς καταστάσεις συχνά έχουν προβλήματα να ενταχθούν στο σύστημα υγείας και να διατυπώσουν τις ανάγκες τους. Στα εμπόδια περιλαμβάνονται οι δυσκολίες πρόσβασης στις υπηρεσίες υγείας λόγω αποστάσεων (π.χ. καταυλισμοί Ρομά σε απομακρυσμένες περιοχές ή Ρομά χωρίς καταυλισμό), η έλλειψη πρόσβασης λόγω οικονομικών δυσκολιών (δυνατότητα αγοράς φαρμάκων), η έλλειψη καταγραφής από τις τοπικές αρχές, η έλλειψη ενημέρωσης ειδικά για προληπτικές υπηρεσίες, οι πολιτισμικές διαφορές και οι διακρίσεις. Η ανυπαρξία ιατροφαρμακευτικής κάλυψης συχνά συνεπάγεται και τον μη εμβολιασμό των παιδιών, με αποτέλεσμα να μη γίνονται δεκτά στα σχολεία και τα νηπιαγωγεία.

Ελάχιστα κράτη μέλη έχουν υποβάλει στοιχεία που επιτρέπουν τη σύγκριση της υγείας των Ρομά με αυτήν του γενικού πληθυσμού. Αν και υπάρχουν διάφορες εξηγήσεις γι' αυτό, είναι παρόλα αυτά σημαντικό να μπορούν όλα τα κράτη μέλη να παρακολουθούν την κατάσταση της υγείας του πληθυσμού των Ρομά. Ένα καλό παράδειγμα είναι μια έρευνα για υγεία και την καλή διαβίωση την οποία πρόκειται να εκπονήσει η Φινλανδία.

Τα διαθέσιμα στοιχεία παρουσιάζουν σημαντικές διαφορές μεταξύ των κρατών μελών όσον αφορά τόσο το σημείο εκκίνησης²² όσο και την πρόοδο. Η διασφάλιση της βασικής κάλυψης υγείας εξακολουθεί να αποτελεί πρόκληση σε ορισμένα κράτη μέλη, ιδίως στη Βουλγαρία, τη Ρουμανία και επίσης την Ελλάδα. Με την αύξηση της ανεργίας στις χώρες αυτές, έχει αυξηθεί ο αριθμός των οικογενειών χωρίς υγειονομική κάλυψη. Οι επιπτώσεις των δημοσιονομικών περικοπών, της αναδιάρθρωσης ή της κατάργησης υπηρεσιών στις γενικές πολιτικές υγείας σε ορισμένα κράτη μέλη είχαν πρόσθετες συνέπειες για τις ευάλωτες ομάδες, συμπεριλαμβανομένων των Ρομά. Στη Γαλλία, η κυβέρνηση έχει δεσμευτεί να μειώσει τα οικονομικά εμπόδια στην πρόσβαση στην υγειονομική περίθαλψη για τις πλέον ευάλωτες ομάδες.

Σύμφωνα με εκθέσεις από διάφορα κράτη, καταβάλλονται σημαντικές προσπάθειες για την καταπολέμηση των λοιμωδών νόσων στην Κοινότητα των Ρομά. Μολονότι η πρόοδος σε αυτό τον τομέα είναι πολύ ευπρόσδεκτη, απαιτείται μεγαλύτερη έμφαση στην πρόληψη και αντιμετώπιση των μη μεταδοτικών νόσων και σε γενικές εκστρατείες υγείας, ιδίως δε στην προώθηση υγιεινών τρόπων ζωής. Επιπλέον τα επιτυχή μέτρα πρέπει να συστηματοποιηθούν.

Η κατάρτιση των επαγγελματιών του τομέα της υγείας (π.χ. στην Τσεχική Δημοκρατία) και η συμμετοχή Ρομά ως διαμεσολαβητών σε θέματα υγείας είναι ένας τρόπος να αντιμετωπιστεί η πρόσβαση του πληθυσμού των Ρομά στις υπηρεσίες υγειονομικής περίθαλψης. Πολλά κράτη μέλη (π.χ. Ρουμανία, Ισπανία) έχουν επενδύσει με επιτυχία σε διαμεσολαβητές Ρομά, αλλά στις περισσότερες περιπτώσεις είναι αναγκαία η μετάβαση από προσωρινή σε θεσμοθετημένη μορφή

²²

Ενδεικτικά, το 59% των γυναικών Ρομά στη Βουλγαρία, το 47% στη Ρουμανία και το 38% στην Ελλάδα δήλωσαν ότι δεν είχαν ιατρική ασφάλιση σε σύγκριση με 22% των μη Ρομά γυναικών στη Βουλγαρία και τη Ρουμανία και το 7% των μη Ρομά γυναικών στην Ελλάδα. FRA, Analysis of FRA Roma Survey by Gender (Σεπτέμβριος 2013).

χρηματοδότησης και η εξασφάλιση της κατάλληλης επαγγελματικής αναγνώρισης. Το 2013, η Επιτροπή δρομολόγησε πρωτοβουλία για την ανάπτυξη εκπαιδευτικών προγραμμάτων για τους επαγγελματίες του τομέα της υγείας για μετανάστες και εθνοτικές μειονότητες, περιλαμβανομένων των Ρομά.

Παραδείγματα στον τομέα της υγείας

Τσεχική Δημοκρατία — Μαθήματα επικοινωνίας που δίνουν έμφαση στο ειδικό κοινωνικό και πολιτισμικό περιβάλλον του ασθενούς είναι υποχρεωτικά στα **προγράμματα σπουδών ιατρικής, οδοντιατρικής και φαρμακολογίας**. Και λοιπό ιατρικό προσωπικό επιμορφώνεται μέσω προγραμμάτων κατάρτισης σε ικανότητες διαπροσωπικών σχέσεων των επαγγελματιών (interpersonální dovednosti specialisty) και εκπαίδευσης (edukace).

Ουγγαρία — Αναπτύσσονται προγράμματα **κατάρτισης για εργαζόμενους σε υπηρεσίες βασικής υγειονομικής περίθαλψης**: το 2013, 250 επισκέπτες υγείας συμμετείχαν σε μαθήματα κατάρτισης, και περίπου 4830 εμπειρογνώμονες αναμένεται να εκπαιδευτούν από αυτούς το 1ο εξάμηνο του 2014.

Γαλλία — Τον Ιανουάριο του 2013, η κυβέρνηση δεσμεύτηκε να αντιμετωπίσει τις αυξανόμενες ανισότητες στον τομέα της υγείας ως επακόλουθο της κρίσης και **να μειώσει τα οικονομικά εμπόδια για την πρόσβαση στην υγειονομική περίθαλψη**.

Ρουμανία — Μέσω του προγράμματος διαμεσολάβησης για την υγειονομική περίθαλψη πραγματοποιούνται εκστρατείες ευαισθητοποίησης και αλλαγής συμπεριφοράς που στοχεύουν την υγεία του πληθυσμού Ρομά.

Ισπανία — Οι διαμεσολαβητές υγείας συνέβαλαν αποδεδειγμένα στη βελτίωση της υγείας του πληθυσμού Ρομά της Ισπανίας. Το παράδειγμα της Navarra που λειτουργεί επί πολλά έτη έχει επιλεγεί ως βέλτιστη πρακτική από την ΠΟΥ.²³

Μετά την ανάλυση των μέτρων για την υγεία, μπορεί να εξαχθεί το συμπέρασμα ότι δεν έχει επιτευχθεί ακόμη καθολική υγειονομική περίθαλψη και βασική κάλυψη κοινωνικής ασφάλισης. Η επένδυση σε μέτρα επαρκούς υγειονομικής περίθαλψης και σε προληπτικά μέτρα για όλους τους Ρομά, ιδίως για τα παιδιά, έχει καθοριστική σημασία, διότι θα αποτρέψει την εμφάνιση πρόσθετων προβλημάτων υγείας μακροπρόθεσμα. Οι ενθαρρυντικές πρωτοβουλίες θα πρέπει να επεκταθούν και να πολλαπλασιαστούν, ώστε να έχουν ουσιαστικό αντίκτυπο στην πράξη.

3.4. Στέγαση

Για να γεφυρωθεί το χάσμα μεταξύ των Ρομά και των μη Ρομά, το Πλαίσιο της ΕΕ καλεί τα κράτη μέλη να προωθήσουν τη χωρίς διακρίσεις πρόσβαση στη στέγαση, περιλαμβανομένων της κοινωνικής στέγης και των υπηρεσιών κοινής ωφέλειας (όπως η ύδρευση, η παροχή ηλεκτρικού ρεύματος και φυσικού αερίου)²⁴. Επιπλέον, το Πλαίσιο της ΕΕ υπογράμμισε την ανάγκη να αντιμετωπισθεί το ζήτημα της

²³ Στην έκδοση της ΠΟΥ με τίτλο: «Poverty and social exclusion in the WHO European Union: Health systems respond», http://www.navarra.es/NR/rdonlyres/D4DFA3BA-F54F-40DE-8C5F-9F24A003868E/233965/2_Spain_06Feb09casopublicado2010.pdf

²⁴ Το 42% των Ρομά που πήραν μέρος στην έρευνα απάντησαν ότι δεν έχουν παροχή νερού ή αποχέτευση ή ηλεκτρικό ρεύμα στην οικία τους. FRA, *The situation of Roma in 15 Member States and Croatia* (2013).

στέγασης ως μέρος της ολοκληρωμένης προσέγγισης για την κοινωνική ένταξη και την άρση του φυλετικού διαχωρισμού.

Οι παρεμβάσεις στο θέμα της στέγης είναι συχνά είναι ο πλέον αδύναμος κρίκος στις εθνικές στρατηγικές. Η ανυπαρξία προόδου οφείλεται κυρίως: στις γκρίζες ζώνες σε σχέση με τη νομιμοποίηση των υφιστάμενων χώρων κατοικίας και χώρων εγκατάστασης, όπως καταδεικνύεται από τις αποφάσεις του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων²⁵. στη μη καθιέρωση πραγματικού διαλόγου με τις μόνιμες κοινότητες και τις τοπικές κοινότητες των Ρομά (π.χ. στη Βουλγαρία): στην ανεπάρκεια εθνικών δημόσιων κονδυλίων και τη χαμηλή απορροφητικότητα των διαθέσιμων κεφαλαίων της ΕΕ, παρά τις οδηγίες της Επιτροπής²⁶. στην ανάγκη να αναπτυχθεί περαιτέρω ο τομέας των κοινωνικών κατοικιών σε διάφορα κράτη μέλη. Ένα από τα κύρια εμπόδια που ανακύπτουν στη χρήση των χρηματοδοτικών πόρων του ΕΤΠΑ είναι ο σχεδιασμός ολοκληρωμένων στεγαστικών έργων.

Παρά αυτό το προβληματικό πλαίσιο, υπάρχουν και ελπιδοφόρες πρακτικές. Με τη συνδρομή του Ευρωπαϊκού Ταμείου Περιφερειακής Ανάπτυξης (ΕΤΠΑ) έχουν οικοδομηθεί προσωρινές κατοικίες ποιότητας με τη συμμετοχή της κοινότητας των Ρομά στη Γαλλία. Στη Γερμανία, τα στεγαστικά έργα περιλαμβάνουν επίσης μέτρα που προωθούν την ένταξη οικογενειών Ρομά σε γειτονίες. Στο Βέλγιο, διαμεσολαβητές προσπαθούν να εξασφαλίσουν την εμπιστοσύνη τόσο των Ρομά όσο και των μη Ρομά για αποδεκτές στεγαστικές παρεμβάσεις. Στην Ουγγαρία, οι πόλεις καλούνται να καταρτίσουν σχέδια άρσης του φυλετικού διαχωρισμού στο πλαίσιο των στρατηγικών ανάπτυξης των πόλεων.

Παραδείγματα στον τομέα της στέγασης

Βέλγιο — Τον Ιανουάριο του 2013, 38 διαμεσολαβητές (διαπολιτισμικοί διαμεσολαβητές), εκπρόσωποι γειτονιάς, επικεφαλής έργου και σύμβουλοι εργάστηκαν στην Περιφέρεια Βρυξελλών Πρωτεύουσας και στην Περιφέρεια Φλάνδρας (με εργοδότες τα δημόσια κέντρα κοινωνικής πρόνοιας, το Υπουργείο Παιδείας, τον οργανισμό απασχόλησης, την αστυνομία, τις υπηρεσίες ένταξης ή τοπικές ΜΚΟ) για να **κερδίσουν την υποστήριξη τόσο των Ρομά όσο και των μη**

²⁵ Το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, στην απόφαση της 24ης Απριλίου 2012, αριθ. 25446/06 στην υπόθεση *Yordanova και λοιποί κατά Βουλγαρίας*, αποφάνθηκε ότι, μολονότι οι εμπλεκόμενοι Ρομά ζούσαν σε παράνομο καταυλισμό, η εκδίωξή τους συνιστούσε παραβίαση του άρθρου 8 της Ευρωπαϊκής Σύμβασης Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων (για την ιδιωτική ζωή και ιδιωτική ιδιοκτησία): η κατοικία τους, αν και κατασκευάστηκε παράνομα εκεί, έπρεπε να θεωρηθεί ιδιοκτησία τους και ήταν δυσανάλογη η εκδίωξή τους. «Στο πλαίσιο του άρθρου 8, σε περιπτώσεις όπως η παρούσα, η ιδιαιτερότητα των αιτούντων ως κοινωνικής ομάδας και οι ανάγκες τους πρέπει να είναι ένας από τους παράγοντες που είναι συναφείς για την εκτίμηση της αναλογικότητας, τον οποίο οι εθνικές αρχές έχουν υποχρέωση να λαμβάνουν υπόψη». Αυτή η θέση του Δικαστηρίου στην υπόθεση *Yordanova* επιβεβαιώθηκε και αναπτύχθηκε περαιτέρω στην υπόθεση *Winterstein και λοιποί κατά Γαλλίας* (απόφαση του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων αριθ. 27013/07 της 17ης Οκτωβρίου 2013. Παρόμοια παραβίαση της Ευρωπαϊκής Σύμβασης Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων (άρθρο 8) επισήμανε η δημόσια λειτουργός για την υπεράσπιση των δικαιωμάτων της Σλοβακίας (Συνήγορος του πολίτη) κατά την εξέταση των αναγκαστικών εξώσεων και της εκκαθάρισης ενός οικισμού Ρομά που έλαβε χώρα το 2012 στο *Kosice* της Σλοβακίας (έκθεση της 23ης Ιουλίου 2013).

²⁶ Ανακοίνωση οδηγιών για την υλοποίηση ολοκληρωμένων παρεμβάσεων στέγασης υπέρ των περιθωριοποιημένων κοινοτήτων στο πλαίσιο του ΕΤΠΑ, της 28ης Ιανουαρίου 2011.
http://ec.europa.eu/regional_policy/information/search/detail.cfm?LAN=EN&id=354&lang=en

Ρομά για στεγαστικές παρεμβάσεις.

Γερμανία — Στο **Κίελο**, το στεγαστικό έργο 'Maro Temm e.G.' στηρίζει τη συνύπαρξη των Ρομά και των Σίντι όλων των γενεών και τη διατήρηση του πολιτισμού και της γλώσσας (Romani) χωρίς φυλετικό διαχωρισμό. Προσφέρονται και άλλες δραστηριότητες όπως η στήριξη οικιακών εργασιών, δραστηριότητες ελεύθερου χρόνου και μικρές πολιτιστικές εκδηλώσεις. Στο **Βερολίνο**, το έργο «Task Force Okerstraße» έχει στόχο την εξασφάλιση της αποδοχής Ρομά από τους γείτονες και την ένταξή τους στην κοινότητα. Παρέχονται συμβουλές σε οικογένειες Ρομά, βοήθεια για τις συναλλαγές τους με τις αρχές και για τη διευθέτηση των διαφορών τους με τους σπιτονοικοκύρηδες τους. Επιπλέον, παρέχεται περίθαλψη σε παιδιά και ενθαρρύνεται η συμμετοχή των νέων σε δραστηριότητες αναψυχής.

Ουγγαρία — Ζητείται από τις πόλεις να εκπονήσουν ένα *τοπικό σχέδιο ίσων ευκαιριών (άρσης του φυλετικού διαχωρισμού)*, όπως ονομάζεται, στο πλαίσιο ολοκληρωμένων στρατηγικών αστικής ανάπτυξης. Ένα σχέδιο άρσης του φυλετικού διαχωρισμού προσδιορίζει συστημικές παρεμβάσεις (για όλη την πόλη) με στόχο να σταματήσει ή να μειωθεί ο φυλετικός διαχωρισμός. Βάσει του νόμου περί ίσων ευκαιριών, η εκπόνηση τοπικών σχεδίων ίσων ευκαιριών συνιστά νομική υποχρέωση των τοπικών κυβερνήσεων. Η χρηματοδότηση από το ΕΤΠΑ στηρίζει ολοκληρωμένα έργα στέγασης για τους Ρομά και άλλες περιθωριοποιημένες κοινότητες.

Όπως και σε άλλους τομείς, έργα μικρής κλίμακας προσφέρουν χρήσιμα διδάγματα πολιτικής, αλλά η υλοποίησή τους πρέπει να επεκταθεί, ώστε να επιφέρουν τα αναμενόμενα αποτελέσματα. Για να υπάρξει απτή και βιώσιμη πρόοδος στον τομέα της στέγασης, τα κράτη μέλη θα πρέπει να αντιμετωπίσουν πιο αποτελεσματικά τις δυσκολίες που εντοπίστηκαν ανωτέρω. Σε ορισμένα κράτη μέλη, απαιτείται νομοθεσία για να διευκρινιστεί το νομικό καθεστώς των υφιστάμενων κατοικιών. Επιπλέον, οι τακτικές πολεοδομικές παρεμβάσεις για την εξάλειψη και την πρόληψη της γκετοποίησης στις πόλεις θα πρέπει να έχουν τη υποστήριξη των εθνικών κυβερνήσεων, ενώ απαιτούνται μεγαλύτερες προσπάθειες για την αντιμετώπιση του δυσανάλογου κινδύνου του κοινωνικού αποκλεισμού στις αγροτικές περιοχές. Για την επιτυχία όλων των έργων, καθοριστική σημασία έχει η συμμετοχή τόσο των Ρομά όσο και των μη Ρομά. Λόγω της ανεπάρκειας δημόσιων πόρων, κυρίως διότι η στέγαση υπάγεται στην αρμοδιότητα της τοπικής αυτοδιοίκησης στα περισσότερα κράτη μέλη, πρέπει να γίνεται καλύτερη χρήση των κονδυλίων που διατίθενται από το ΕΤΠΑ.

3.5. Καταπολέμηση των διακρίσεων με πειστικό τρόπο

Η αρχή της ίσης μεταχείρισης είναι μια από τις θεμελιώδεις αρχές της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Δεκατρία έτη μετά την έκδοση των σημαντικών οδηγιών-ορόσημων της ΕΕ κατά των διακρίσεων το 2000, εξακολουθούν να υπάρχουν διακρίσεις σε βάρος των Ρομά σε ευρεία κλίμακα²⁷. Αυτό δεν έχει θέση στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Η

²⁷

Έκθεση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο, Κοινή έκθεση σχετικά με την εφαρμογή της οδηγίας 2000/43/ΕΚ του Συμβουλίου, της 29ης Ιουνίου 2000, περί εφαρμογής της αρχής της ίσης μεταχείρισης προσώπων ασχέτως φυλετικής ή εθνοτικής τους καταγωγής («οδηγία για τη φυλετική ισότητα») και της οδηγίας 2000/78/ΕΚ του Συμβουλίου, της 27ης Νοεμβρίου 2000, για τη διαμόρφωση γενικού πλαισίου για την ίση μεταχείριση στην απασχόληση και την εργασία («οδηγία για την ισότητα στην απασχόληση»).

κατάσταση των γυναικών Ρομά²⁸ είναι συχνά χειρότερη από εκείνη των ανδρών, διότι συνήθως είναι θύματα πολλαπλών διακρίσεων. Η κατάσταση των παιδιών Ρομά συχνά δημιουργεί πρόσθετες ανησυχίες²⁹.

Τα ειδικά προβλήματα των Ρομά δεν οφείλονται γενικά σε κενά της νομοθεσίας, αλλά μάλλον στην εφαρμογή της. Για να ενισχυθεί η νομοθεσία για την καταπολέμηση των διακρίσεων, πρέπει να συνδυαστεί με μέτρα πολιτικής και χρηματοδότησης. Η σύσταση του Συμβουλίου (άρθρα 2.1 έως 2.5) προβλέπει νέα ειδικά μέτρα στα κράτη μέλη, συμπεριλαμβανομένης της θετικής δράσης για την καταπολέμηση των διακρίσεων. Η εν λόγω σύσταση θα πρέπει να σηματοδοτήσει την έναρξη ισχυρότερων πολιτικών προσπαθειών από όλα τα κράτη μέλη για να θέσουν τέρμα στις διακρίσεις κατά των Ρομά και να εξασφαλίσουν την ισότητα στην πράξη. Οι επικείμενες εκθέσεις προόδου της Επιτροπής για την εφαρμογή των εθνικών στρατηγικών ένταξης των Ρομά θα εξετάζουν προσεκτικά τους τομείς που επισημαίνονται στη σύσταση.

Η πρόσφατη έκθεση της Επιτροπής σχετικά με την εφαρμογή των οδηγιών περί ισότητας επιβεβαιώνει ότι τα κράτη μέλη θα πρέπει να κάνουν καλύτερη χρήση της δυνατότητας να λαμβάνουν μέτρα για την πρόληψη ή την αντιστάθμιση των μειονεκτημάτων που προκύπτουν (θετική δράση). Τα μέτρα αυτά μπορεί να είναι χρήσιμα για την καταπολέμηση των διακρίσεων σε βάρος των Ρομά.

Η αντιμετώπιση του προβλήματος της εμπορίας ανθρώπων μπορεί να συμβάλει επίσης στην αντιμετώπιση των διακρίσεων και του κοινωνικού αποκλεισμού των Ρομά. Οι γυναίκες και τα παιδιά διατρέχουν υψηλότερο κίνδυνο να καταστούν θύματα. Απαιτείται ίση έμφαση στην πρόληψη της εμπορίας ανθρώπων, την προστασία, την παροχή συνδρομής και τη στήριξη των θυμάτων, καθώς και στη συμμετοχή όλων όσων μπορούν να συμβάλλουν στην αντιμετώπιση του προβλήματος: επιθεωρητών υγείας, αστυνομίας, εκπαιδευτικών συμβούλων και νομικών. Η στρατηγική της ΕΕ για την εξάλειψη της εμπορίας ανθρώπων 2012-2016 έχει βοηθήσει τα κράτη μέλη να ανταποκριθούν στις υποχρεώσεις τους δυνάμει της οδηγίας 2011/36/ΕΕ για την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων.

Τα περισσότερα κράτη μέλη έχουν αναλάβει πρωτοβουλίες για μεγαλύτερη ευαισθητοποίηση ως προς τον πολιτισμό και την ιστορία των Ρομά. Ειδικότερα, τα τελευταία χρόνια έχει αυξηθεί ο αριθμός των κρατών που οργάνωσαν εκδηλώσεις για να τιμήσουν την επέτειο του ολοκαυτώματος των Ρομά. Τέλος, σε όλα τα κράτη μέλη, θα πρέπει να ληφθούν αποτελεσματικότερα μέτρα για την καταπολέμηση της ρητορικής κατά των Ρομά και της ρητορικής του μίσους.

Σε ορισμένα κράτη μέλη, οργανισμοί για την προάσπιση της ίσης μεταχείρισης διαδραματίζουν ιδιαίτερα ενεργό ρόλο για την αύξηση της ευαισθητοποίησης, για την αναφορά ή τη δημόσια καταγγελία περιπτώσεων διακρίσεων με θύματα τους Ρομά (π.χ. Βουλγαρία, Τσεχική Δημοκρατία, Φινλανδία, Γαλλία, Ελλάδα, Ιρλανδία, Λετονία, Λιθουανία, Ρουμανία, Ισπανία και Σουηδία). Όπως προτείνεται στη σύσταση του Συμβουλίου για τη λήψη αποτελεσματικών μέτρων κοινωνικής ένταξης

²⁸ Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο επέστησε επίσης την προσοχή στην κατάσταση των γυναικών Ρομά στο ψήφισμά του σχετικά με τη διάσταση του φύλου στο ευρωπαϊκό πλαίσιο εθνικών στρατηγικών ένταξης των Ρομά, που εγκρίθηκε στις 10 Δεκεμβρίου 2013.

²⁹ Η σύσταση της Επιτροπής «Επένδυση στα παιδιά: Σπάζοντας τον κύκλο της μειονεξίας». C (2013) 778, της 20ής Φεβρουαρίου 2013, παρέχει πολιτική καθοδήγηση για να βοηθήσει την ΕΕ και τα κράτη μέλη της να εστιάσουν σε επιτυχείς κοινωνικές επενδύσεις για τα παιδιά.

των Ρομά στα κράτη μέλη, θα πρέπει να ενισχυθεί το έργο και η θεσμική ικανότητα των φορέων για την προώθηση της ίσης μεταχείρισης και να συνεχιστεί ο τακτικός διάλογος μεταξύ των εθνικών σημείων επαφής για τους Ρομά και των εν λόγω φορέων, κάτι που έχει ήδη ξεκινήσει η Επιτροπή.

Επιπλέον, σε ορισμένα κράτη μέλη, πρέπει να αναπτυχθούν αποτελεσματικά μέσα για την ενδυνάμωση των Ρομά.

Παράδειγμα στον τομέα της καταπολέμησης των διακρίσεων

Σλοβακία - Η τροποποίηση του νόμου για την καταπολέμηση των διακρίσεων έχει εισαγάγει προσωρινά εξισωτικά μέτρα (θετική δράση) που μπορούν να θεσπιστούν με εθνικά κριτήρια σε όλους τους τομείς που προστατεύονται από τον εν λόγω νόμο: την απασχόληση, την εκπαίδευση, την υγειονομική περίθαλψη, την κοινωνική ασφάλιση και την πρόσβαση σε αγαθά και υπηρεσίες.

Υπάρχουν αδυναμίες σε όλα σχεδόν τα κράτη μέλη όσον αφορά την καταπολέμηση των διακρίσεων. Αυτό δεν πρέπει να θεωρείται ως αυτόνομη πολιτική, αλλά θα πρέπει να ενσωματωθεί σε όλες τις πολιτικές. Ιδιαίτερη προσοχή πρέπει να δοθεί στις δημόσιες ανακοινώσεις που μπορούν να προωθήσουν τα οφέλη της πολυμορφίας και την κοινωνική αποδοχή της. Επιπλέον, τα κράτη μέλη θα πρέπει να επιδειξουν σαφή πολιτική βούληση και να εξασφαλίζουν ότι δεν υπάρχει ανοχή σε ρατσιστικές εκδηλώσεις στο έδαφός τους.

3.6. Εξασφάλιση χρηματοδοτικής στήριξης για βιώσιμες πολιτικές

Η ένταξη των Ρομά αποτελεί μακροπρόθεσμη πρόκληση. Οι πολιτικές και τα μέτρα που αποσκοπούν στην ένταξη των Ρομά πρέπει να είναι βιώσιμα σε μακροπρόθεσμη προοπτική. Το Πλαίσιο της ΕΕ καλεί τα κράτη μέλη να διαθέσουν επαρκείς χρηματοδοτικούς πόρους από τον εθνικό προϋπολογισμό και να χρησιμοποιούν με τον καλύτερο δυνατό τρόπο τις ενωσιακές και τις διεθνείς χρηματοδοτήσεις.

Κατά τα τελευταία έτη, έχει αυξηθεί σημαντικά ο όγκος των κεφαλαίων που προορίζουν τα κράτη μέλη για την ένταξη των Ρομά. Ενώ έχει σημειωθεί προφανής πρόοδος όσον αφορά τη δέσμευση και τον σχεδιασμό, εξακολουθούν να υπάρχουν προβλήματα εφαρμογής. Χώρες με μεγάλο πληθυσμό Ρομά αντιμετωπίζουν ακόμη σοβαρές προκλήσεις όσον αφορά τη χρήση κονδυλίων της ΕΕ. Η σοβαρότητα των προβλημάτων στους τομείς ενιαίας πολιτικής και η αλληλεξάρτησή τους απαιτούν μια ολοκληρωμένη προσέγγιση που συνδυάζει επενδύσεις στην απασχόληση, την εκπαίδευση, την υγειονομική περίθαλψη και τη στέγαση, μέσω διαφόρων ταμείων.

Κατά την περίοδο 2007-2013, η δυνατότητα χρήσης των κονδυλίων της ΕΕ δεν αξιοποιήθηκε ακόμη πλήρως για την προώθηση της ένταξης των Ρομά. Αυτό οφείλεται σε διάφορους λόγους: δυσκολίες εξεύρεσης εθνικής συγχρηματοδότησης και συνδυασμού κονδυλίων, υπέρμετρα περίπλοκες διοικητικές δομές, έλλειψη διοικητικής ικανότητας και εμπειρογνώσιας, ανεπαρκής χρήση τεχνικής βοήθειας για τη χρήση των κεφαλαίων της ΕΕ και κακή συνεργασία μεταξύ των αρχών και των Ρομά. Αν και η υιοθέτηση εθνικών στρατηγικών ένταξης των Ρομά αποτελεί σημαντικό βήμα για την παροχή ενός πλαισίου για την ένταξη των Ρομά, η πείρα δείχνει ότι η εναρμόνιση μεταξύ της γενικής πολιτικής και χρηματοδότησης, αφενός, και της ειδικής πολιτικής και χρηματοδότησης για τους Ρομά, αφετέρου, πρέπει να βελτιωθεί περαιτέρω, με βάση την καλύτερη παρακολούθηση των αποτελεσμάτων

και του αντίκτυπου των χρηματοδοτούμενων από την ΕΕ παρεμβάσεων. Κατά περίπτωση, μια τέτοια ολοκληρωμένη προσέγγιση μπορεί να ενισχυθεί περαιτέρω με την εισαγωγή μιας εδαφικής προσέγγισης, με ιδιαίτερη έμφαση στις πλέον μειονεκτούσες μικρο-περιοχές.

Για την περίοδο προγραμματισμού 2014-2020, καταβλήθηκε προσπάθεια να αντιμετωπιστούν οι εν λόγω αδυναμίες, διασφαλίζοντας ότι ένα κατάλληλο μέρος του προϋπολογισμού για την πολιτική συνοχής διατίθενται για επενδύσεις στο ανθρώπινο κεφάλαιο, την απασχόληση και την κοινωνική ένταξη. Για την περίοδο 2014-2020, έχει διατεθεί ποσό 343 δισεκατ. ευρώ στα κράτη μέλη από τα διαρθρωτικά ταμεία και το Ταμείο Συνοχής.

Τουλάχιστον 80 δισεκατ. ευρώ από αυτό το ποσό θα διατεθούν για επενδύσεις στο ανθρώπινο κεφάλαιο, την απασχόληση και την κοινωνική ένταξη μέσω του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Ταμείου (ΕΚΤ). Αποφασίστηκε ότι, σε κάθε χώρα, τουλάχιστον το 20% (έναντι σημερινού ποσοστού περίπου 17%) των πόρων του ΕΚΤ πρέπει να διατεθεί για την καταπολέμηση του κοινωνικού αποκλεισμού και της φτώχειας, δηλαδή περίπου 16 δισεκατ. ευρώ. Έχει επίσης θεσπιστεί ειδική επενδυτική προτεραιότητα για την ενσωμάτωση περιθωριοποιημένων κοινοτήτων, όπως οι Ρομά. Και άτομα που βρίσκονται σε μειονεκτική θέση, περιλαμβανομένων των Ρομά, θα ωφελούνται επίσης από μέτρα που χρηματοδοτούνται στο πλαίσιο άλλων επενδυτικών προτεραιοτήτων του ΕΚΤ που αποσκοπούν στην καλής ποιότητας προσχολική εκπαίδευση, τη μείωση και την πρόληψη της πρόωρης εγκατάλειψης του σχολείου, την προώθηση της πρόσβασης στην απασχόληση ή την ενίσχυση της απασχόλησης των νέων μέσω των «Εγγυήσεων για τη νεολαία». Για να εξασφαλιστεί ότι οι πόροι του ΕΚΤ θα φθάσουν στους συγκεκριμένους αποδέκτες, είναι αναγκαίο να έχουν δημιουργηθεί ήδη τα κατάλληλα κανονιστικά και θεσμικά πλαίσια. Τα κράτη μέλη μπορούν να βελτιώσουν την ποιότητα της χρήσης των κεφαλαίων της ΕΕ μέσω της ανταλλαγής βέλτιστων πρακτικών, ενός μόνιμου διαλόγου με τους άμεσα ενδιαφερόμενους, αξιολογήσεων και παρατηρήσεων από επιστημονικές μελέτες.

Όσον αφορά το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης (ΕΤΠΑ), η επενδυτική προτεραιότητα στο πλαίσιο του θεματικού στόχου της προώθησης της κοινωνικής ένταξης, της καταπολέμησης της φτώχειας και κάθε διάκρισης παρέχει στήριξη για φυσική, οικονομική και κοινωνική αναζωογόνηση των φτωχών κοινοτήτων σε αστικές και αγροτικές περιοχές. Αυτό μπορεί να χρησιμοποιηθεί για τη συνέχιση των ολοκληρωμένων στεγαστικών προγραμμάτων προς όφελος περιθωριοποιημένων κοινοτήτων, όπως οι Ρομά, τα οποία έχουν αρχίσει να υλοποιούνται με πόρους του ΕΤΠΑ κατά την περίοδο 2007-2013. Άλλες προτεραιότητες για επενδύσεις, π.χ. στον τομέα της υγείας, της κοινωνικής και εκπαιδευτικής υποδομής, μπορούν να στηρίξουν επενδύσεις σε υλισμικό για την υλοποίηση των αντίστοιχων στόχων ένταξης των Ρομά, περιλαμβανομένης της συμμετοχής των Ρομά σε κεντρικές δράσεις. Η παροχή στήριξης του ΕΤΠΑ σε πόλεις που αντιμετωπίζουν δημογραφικές και κοινωνικές προκλήσεις στο πλαίσιο ολοκληρωμένων στρατηγικών βιώσιμης αστικής ανάπτυξης θα μπορούσε επίσης να είναι συναφής.

Στο πλαίσιο του μηχανισμού των εκ των προτέρων όρων για την πολιτική συνοχής την περίοδο 2014-2020, θα πρέπει να εφαρμοστεί ένα εθνικό πλαίσιο για την ένταξη των Ρομά με τον προγραμματισμό πόρων για την κοινωνική ένταξη των Ρομά. Με

τον τρόπο αυτό, δημιουργείται άμεση σύνδεση μεταξύ του πλαισίου πολιτικής της ΕΕ και της χρηματοδότησης, με σκοπό να έχει η χρηματοδότηση όσο το δυνατό μεγαλύτερη αποτελεσματικότητα.

Κατά τις διαπραγματεύσεις των συμφωνιών εταιρικής σχέσης με τα κράτη μέλη, η Επιτροπή εξασφαλίζει ότι τα προβλήματα για την ένταξη των Ρομά που εντοπίστηκαν στο πλαίσιο του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου λαμβάνονται επαρκώς υπόψη στις προτεραιότητες της χρηματοδότησης των μελλοντικών προγραμμάτων. Επιπλέον, για τη βελτίωση της διοικητικής ικανότητας και της εμπειρογνώσιας, τα κράτη μέλη μπορούν να χρησιμοποιούν τις συνολικές επιχορηγήσεις για να αναθέτουν τη διαχείριση και την υλοποίηση ορισμένων μερών των προγραμμάτων τους σε ενδιάμεσους φορείς με αποδεδειγμένη εμπειρία και γνώσεις στο πεδίο της δράσης³⁰.

Σε αρκετά κράτη μέλη, ένα μεγάλο μέρος περιθωριοποιημένων κοινοτήτων Ρομά ζει σε αγροτικές περιοχές. Γι' αυτό τον λόγο, η Επιτροπή ενημέρωσε τα κράτη μέλη σχετικά με τις υφιστάμενες δυνατότητες στήριξης της ένταξης των ομάδων που βρίσκονται σε μειονεκτική θέση, συμπεριλαμβανομένων των Ρομά, στο πλαίσιο της πολιτικής αγροτικής ανάπτυξης, από το Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Αγροτικής Ανάπτυξης (ΕΓΤΑΑ). Στο πλαίσιο του άτυπου διαλόγου για τη συμφωνία εταιρικής σχέσης και τα προγράμματα της περιόδου προγραμματισμού 2014-2020, οι υπηρεσίες της Επιτροπής ζήτησαν από τα κράτη μέλη τα οποία αφορά κατ' εξοχήν το εξεταζόμενο ζήτημα να αναπτύξουν διάλογο μεταξύ των εθνικών τους σημείων επαφής για τους Ρομά³¹.

Επιπλέον, θα πρέπει επίσης να αξιοποιηθούν πλήρως οι δυνατότητες χρηματοδότησης του προγράμματος Erasmus +³².

Το έβδομο πρόγραμμα-πλαίσιο έρευνας και ανάπτυξης³³ παρέχει και πρόσθετες δυνατότητες ενίσχυσης συνεπών και οικονομικά αποδοτικών πολιτικών σε αυτόν τον τομέα.

Βουλγαρία - Ο Δήμος **Kavarna** είναι ένα παράδειγμα **επένδυσης σε στρατηγικές τοπικής ανάπτυξης με κοινωνική ενσωμάτωση**. Ο Δήμος Kavarna έχει επενδύσει στην ανάπτυξη της υποδομής, στη βελτίωση της πρόσβασης των παιδιών Ρομά σε καλής ποιότητας προσχολική εκπαίδευση και μέριμνα, στην αγωγή για την υγεία και στη συνεργασία με άλλες πόλεις και ιδιώτες εργοδότες για την προώθηση της απασχόλησης των Ρομά. Η διαφοροποίηση των πόρων, τα συστηματικά μέτρα και η ισχυρή πολιτική δέσμευση της δημοτικής αρχής έχουν συμβάλει στην επίτευξη αποτελεσμάτων σε όλους τους τομείς πολιτικής (μεταξύ άλλων: βελτίωση της ποιότητας των δημοσίων υπηρεσιών, βελτίωση των σχολικών επιδόσεων, μείωση του ποσοστού θνησιμότητας και αύξηση της απασχόλησης των Ρομά, τόσο στον ιδιωτικό

³⁰ Κανονισμός (ΕΕ) αριθ. 1303/2013, της 17ης Δεκεμβρίου 2013, ό.π.

³¹ Ζητήθηκε από τα κράτη μέλη να καλέσουν τα εθνικά σημεία επαφής για τους Ρομά να συμμετάσχουν στις ομάδες εργασίας που συζητούν τα μελλοντικά προγράμματα αγροτικής ανάπτυξης, καθώς και στις μελλοντικές επιτροπές παρακολούθησης αυτών των προγραμμάτων.

³² Ο προϋπολογισμός του προγράμματος Erasmus + έχει αυξηθεί κατά 40% (δηλ. 14,7 δισεκατ. ευρώ) για την περίοδο 2014-2020. Ειδικότερα, τα έργα διακρατικής συνεργασίας στο πλαίσιο των *στρατηγικών εταιρικών σχέσεων (Κεντρική δράση II)* και *μελλοντικών πρωτοβουλιών (Κεντρική δράση III)* μπορούν να συμβάλλουν στην ανάπτυξη νέων, καινοτόμων προσεγγίσεων για την αντιμετώπιση των εκπαιδευτικών προκλήσεων για τις κοινότητες των Ρομά.

³³ <http://romani.humanities.manchester.ac.uk/migrom/>

όσο και στον δημόσιο τομέα). Τα ευρωπαϊκά διαρθρωτικά και επενδυτικά ταμεία συνέβαλαν επίσης στην εξασφάλιση της βιωσιμότητας των αποτελεσμάτων με τη χορήγηση 3,1 εκατ. ευρώ για επενδύσεις σε υλική υποδομή και ανθρώπινο δυναμικό.

Ισπανία - Στο πλαίσιο του επιχειρησιακού προγράμματος του ΕΚΤ για την καταπολέμηση των διακρίσεων, η μη κερδοσκοπική οργάνωση **Fundación Secretariado Gitano** έχει διαδραματίσει βασικό ρόλο στην κοινωνική και εργασιακή ένταξη των Ρομά ως **ενδιάμεσος φορέας** του προγράμματος. Η εφαρμογή μέσω μιας μη κυβερνητικής οργάνωσης ως ενδιάμεσου φορέα έχει αποδειχθεί ζωτικής σημασίας για την αποτελεσματική και αποδοτική διαχείριση των πόρων της ΕΕ, τη δημιουργία ισχυρών, επιχειρησιακών και μακροπρόθεσμων εταιρικών σχέσεων με ιδιωτικές εταιρείες, την ευελιξία και την προσαρμογή του προγράμματος στις νέες κοινωνικές ανάγκες, καθώς και την υλοποίηση έργων κοινωνικής καινοτομίας. Όσον αφορά το συνολικό ΕΠ, ο αριθμός συμφωνιών με οντότητες και οργανισμούς αυξήθηκε σε 1400 ενεργές συμφωνίες: με επιχειρήσεις με ζήτηση υπαλλήλων (71%), με δημόσιες υπηρεσίες (20%) και οντότητες του τριτογενούς τομέα (9%).

Διαρκής επιτυχία μπορεί να υπάρξει μόνο όταν οι επενδύσεις στην εκπαίδευση συνοδεύονται από επενδύσεις στην απασχόληση και τη στέγαση, με ρητή, αλλά όχι αποκλειστική, στόχευση στις κοινότητες Ρομά. Η υιοθέτηση μιας πολυτομεακής, πολυταμειακής προσέγγισης και με πολλούς ενδιαφερόμενους φορείς (την οποία διευκολύνει η νέα γενιά ταμείων της ΕΕ) έχει καθοριστική σημασία για την κοινωνική ένταξη των Ρομά. Ταυτόχρονα, για την αντιμετώπιση των τοπικών αναγκών και τη δημιουργία ικανοτήτων μικρών ΜΚΟ, θα πρέπει να διασφαλιστούν μη ανταγωνιστικές δυνατότητες χρηματοδότησης για μικρά τοπικά έργα. Θα πρέπει να προωθηθούν συνολικές επιχορηγήσεις, ιδίως στα κράτη μέλη με πιο περιορισμένες διοικητικές ικανότητες. Κατά τις επαφές της με τα κράτη μέλη, η Επιτροπή ενθαρρύνει τις τοπικές αρχές και τους εκπροσώπους των Ρομά να συνεργαστούν εξαρχής για τις τοπικές στρατηγικές ένταξης.

4. ΧΩΡΕΣ ΤΗΣ ΔΙΕΥΡΥΝΣΗΣ

Υπάρχουν περίπου 10 έως 12 εκατομμύρια Ρομά στην Ευρώπη, εκ των οποίων περίπου 4 εκατομμύρια στην Τουρκία και 1 εκατομμύριο στα Δυτικά Βαλκάνια. Οι Ρομά είναι πολύ συχνά θύματα ρατσισμού, διακρίσεων και κοινωνικού αποκλεισμού και ζουν σε έσχατη φτώχεια, στερούμενοι επαρκή πρόσβαση στην υγειονομική περίθαλψη, την εκπαίδευση και την κατάρτιση, τη στέγη και την απασχόληση. Οι χώρες της διεύρυνσης θα πρέπει, ως εκ τούτου, να εντείνουν τις προσπάθειές τους για την περαιτέρω ένταξη του πληθυσμού τους των Ρομά, συμπεριλαμβανομένων των προσφύγων και των εσωτερικά μετακινούμενων, πολλοί από τους οποίους είναι Ρομά. Ο αποκλεισμός των Ρομά εξακολουθεί να έχει συνέπειες με την μορφή της αύξησης του αριθμού των Ρομά που μεταναστεύουν προσωρινά σε κράτη μέλη της ΕΕ βάσει του καθεστώτος απαλλαγής από την υποχρέωση θεώρησης, γεγονός που μπορεί να έχει αρνητικό αντίκτυπο στην ελευθέρωση του καθεστώτος των θεωρήσεων, το οποίο αποτελεί σημαντικό επίτευγμα για την ένταξη των Δυτικών

Βαλκανίων³⁴ στην ΕΕ. Η Επιτροπή συνεργάζεται στενά με κάθε μία από τις χώρες της διεύρυνσης για την εξέταση της προόδου ως προς την εφαρμογή των δεσμεύσεών τους για την ένταξη των Ρομά.

Κατά την περίοδο 2007-2013, χορηγήθηκαν περισσότερα από 100 εκατ. ευρώ ως προενταξιακή βοήθεια στο πλαίσιο του μηχανισμού προενταξιακής βοήθειας (ΜΠΒ) για την υποστήριξη της κοινωνικής ένταξης και την ενσωμάτωση των Ρομά στις χώρες της διεύρυνσης, συμπεριλαμβανομένης της στέγασης. Για να βελτιωθεί ο συντονισμός, η αποτελεσματικότητα και η προβολή της χρηματοδοτικής στήριξης για την ένταξη των Ρομά στο πλαίσιο του νέου ΜΠΒ ΙΙ, θα συνεχιστεί η χρηματοδότηση εξατομικευμένων δράσεων από τα σχετικά εθνικά προγράμματα με τομεακή προσέγγιση και ως μέρος του συνολικού κονδυλίου ΜΠΒ («διευκόλυνση της ένταξης των Ρομά»). Αυτό θα συνοδεύεται από αυστηρό έλεγχο με τη συμμετοχή των κυβερνήσεων και όλων των ενδιαφερόμενων μερών, συμπεριλαμβανομένης της κοινωνίας των πολιτών.

Για να στηρίξει τις προσπάθειες των χωρών της διεύρυνσης, η Επιτροπή:

- θα συνεχίσει να στηρίζει και να συνδιοργανώνει με κάθε χώρα εθνικές συσκέψεις παρακολούθησης των αποτελεσμάτων των «σεμιναρίων για την ένταξη των Ρομά» του 2011, παρακολουθώντας στενά την εφαρμογή των κοινών επιχειρησιακών συμπερασμάτων·
- θα αυξήσει και θα στοχεύσει καλύτερα σε δράσεις ΜΠΒ ΙΙ μέσω του «μηχανισμού ένταξης των Ρομά» για τη χρηματοδότηση μέτρων που ορίζονται στα έγγραφα στρατηγικής ανά χώρα ή συμφωνούνται στα εθνικά σεμινάρια και στη βελτίωση της συνεργασίας με εξωτερικούς ενδιαφερόμενους φορείς· το κύριο βάρος της χρηματοδότησης θα μετατοπιστεί από τη στήριξη της διαμόρφωσης πολιτικών σε δράσεις που έχουν άμεσο αντίκτυπο στη ζωή του κάθε Ρομά, με ιδιαίτερη έμφαση στην εκπαίδευση, τη στέγαση και την κοινωνική ένταξη·
- θα απονέμει βραβεία σε ΜΚΟ για καινοτόμα και επιτυχή έργα που αποσκοπούν στην κοινωνική ένταξη των Ρομά.

Η Επιτροπή θα εξακολουθήσει να παρακολουθεί στενά τις εξελίξεις στις χώρες της διεύρυνσης στις ετήσιες εκθέσεις προόδου και θα βοηθά τις χώρες της διεύρυνσης να μετουσιώνουν τις πολιτικές δεσμεύσεις τους για την ένταξη των Ρομά σε συγκεκριμένες και συνεχείς έμπρακτες δεσμεύσεις.

Η σύσταση του Συμβουλίου για τη λήψη μέτρων αποτελεσματικής ένταξης των Ρομά στα κράτη μέλη είναι σημαντική για τις χώρες της διεύρυνσης, διότι αποτελεί αναπόσπαστο μέρος του κεκτημένου της ΕΕ. Οι χώρες της διεύρυνσης πρέπει επίσης να αναλαμβάνουν στοχευμένες δράσεις για τη γεφύρωση του χάσματος μεταξύ των Ρομά και του υπόλοιπου πληθυσμού όσον αφορά την πρόσβαση στην εκπαίδευση, την απασχόληση, την υγειονομική περίθαλψη και τη στέγαση, σε συνδυασμό με οριζόντιες πολιτικές που έχουν ιδιαίτερο ενδιαφέρον για τις χώρες αυτές, όπως η παροχή προσωπικών εγγράφων και η ενίσχυση της συμμετοχής τοπικών και περιφερειακών αρχών και του διαλόγου με οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών.

³⁴

Όπως συνιστά η Επιτροπή στην τέταρτη έκθεσή της σχετικά με τον μηχανισμό παρακολούθησης της κατάστασης μετά την ελευθέρωση του καθεστώτος θεωρήσεων για τις χώρες των Δυτικών Βαλκανίων (Αλβανία, Βοσνία-Ερζεγοβίνη, Πρώην Γιουγκοσλαβική Δημοκρατία της Μακεδονίας, Μαυροβούνιο και Σερβία) COM(2013) 836 final, σύμφωνα με τη δήλωση της Επιτροπής της 8ης Νοεμβρίου 2010.

Η Δεκαετία ένταξης των Ρομά³⁵ αποτέλεσε ισχυρή πηγή έμπνευσης για το Πλαίσιο της ΕΕ. Διαδραματίζει πολύ θετικό ρόλο για την κινητοποίηση της κοινωνίας των πολιτών και για τη διασφάλιση της ομαλής μετάβασης των χωρών της διεύρυνσης στο Πλαίσιο της ΕΕ. Σημαντική είναι επίσης η συμβολή των συμπράξεων φορέων της κοινωνίας των πολιτών που συντονίζονται και υποστηρίζονται από τη γραμματεία της Δεκαετίας ένταξης των Ρομά.

5. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ - ΜΕΛΛΟΝΤΙΚΕΣ ΕΝΕΡΓΕΙΕΣ

Το Πλαίσιο της ΕΕ του 2011 θέσπισε μια μακροπρόθεσμη διαδικασία. Ζητά σταθερή πολιτική δέσμευση όλων των ενδιαφερομένων μερών ότι θα βελτιώσουν αισθητά τις συνθήκες διαβίωσης των Ρομά έως το 2020.

Το πρώτο βήμα σε αυτή τη μακρά πορεία έγινε όταν κάθε κράτος μέλος ανέπτυξε την εθνική του στρατηγική για την ένταξη των Ρομά. Η υλοποίηση των στρατηγικών αυτών έχει ήδη αρχίσει.

Ακολουθώντας τις κατευθυντήριες γραμμές της Επιτροπής, τα κράτη μέλη έχουν αρχίσει να δημιουργούν τις διαρθρωτικές προϋποθέσεις που είναι αναγκαίες για την επιτυχή εφαρμογή των στρατηγικών τους³⁶. Για πρώτη φορά, όλα τα κράτη μέλη της ΕΕ έχουν θέσει σε εφαρμογή τις στρατηγικές τους για την ένταξη των Ρομά και πολλά από τα έργα που υλοποιούνται σε όλα τα κράτη μέλη της ΕΕ αποδεικνύουν ότι η ένταξη των Ρομά είναι εφικτή.

Ως δεύτερο βήμα, απτή αλλαγή της κατάστασης των Ρομά θα επιτευχθεί μόνο εάν τα κράτη μέλη:

- Επιδείξουν πολιτική βούληση και αποφασιστικότητα να παραμείνουν στην πορεία που οδηγεί στα αναμενόμενα αποτελέσματα για τους Ρομά, σε τοπικό επίπεδο έως το 2020 και τηρήσουν με επιμονή τις δεσμεύσεις που έχουν αναλάβει στο ανώτατο πολιτικό επίπεδο.
- Συνδυάσουν τη νομοθεσία με μέτρα πολιτικής και χρηματοδότησης, βελτιώσουν και ενισχύσουν τις δομές για τη διασφάλιση της αποτελεσματικής εφαρμογής των εθνικών στρατηγικών ένταξης των Ρομά, ιδιαίτερα όσον αφορά τη διακυβέρνηση, τη συνεργασία με τους ενδιαφερόμενους και την παρακολούθηση. Οι δομές αυτές πρέπει να ενσωματώνονται σταθερά στο εσωτερικό των εθνικών δημόσιων διοικήσεων κατά τα επόμενα έτη.
- Εξασφαλίσουν από κοινού με την Επιτροπή, την παρακολούθηση και την αξιολόγηση της αποτελεσματικής χρήσης των διαθέσιμων πόρων των ευρωπαϊκών διαρθρωτικών και επενδυτικών ταμείων, σύμφωνα με το σχετικό ρυθμιστικό πλαίσιο της επιμερισμένης διαχείρισης.
- Συμμετέχουν ενεργά στο δίκτυο των εθνικών σημείων επαφής για τους Ρομά και παρέχουν στα εθνικά τους σημεία επαφής για τους Ρομά επαρκείς αρμοδιότητες και πόρους.

³⁵ Εκτός από επτά κράτη μέλη της ΕΕ, οι ακόλουθες χώρες της διεύρυνσης είναι μέλη της Δεκαετίας ένταξης των Ρομά: Αλβανία, Βοσνία-Ερζεγοβίνη, Μαυροβούνιο, Πρώην Γιουγκοσλαβική Δημοκρατία της Μακεδονίας και Σερβία.

³⁶ Ανακοίνωση της Επιτροπής στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών *Βήματα προόδου στην υλοποίηση των εθνικών στρατηγικών για την ένταξη των Ρομά*, COM(2013)454 της 26ης Ιουνίου 2013.

- Παρακολουθούν την πρόοδο και ενημερώνουν την Επιτροπή, μεταξύ άλλων και ενόψει των ετήσιων εκθέσεων της Επιτροπής.

Το Πλαίσιο της ΕΕ και η σύσταση του Συμβουλίου για αποτελεσματικά μέτρα ένταξης των Ρομά στα κράτη μέλη έχουν δημιουργήσει τις προϋποθέσεις για την ένταξη των Ρομά. Η ΕΕ θα συνεχίσει να παρέχει πολιτική καθοδήγηση και πρακτική υποστήριξη στις προσπάθειες των κρατών μελών, μεταξύ άλλων και με κονδύλια της ΕΕ. Αυτή είναι, ωστόσο, μόνο η αρχή και η Επιτροπή θα ασκεί τις αρμοδιότητές της για να διασφαλιστεί ότι θα συνεχιστεί με συνέπεια αυτή η πορεία. Συγκεκριμένα:

- Θα παρέχει ετήσιες κατευθύνσεις πολιτικής στη στρατηγική «Ευρώπη 2020», εκδίδοντας ειδικές συστάσεις ανά χώρα για τους Ρομά, κατά περίπτωση, και εκθέσεις προόδου στους τομείς που επισημαίνονται στη σύσταση, η ανάγκη αναθεώρησης ή επικαιροποίησης της οποίας θα αξιολογηθεί έως την 1η Ιανουαρίου 2019.
- Θα παρέχει μεθοδολογική στήριξη και θα ενθαρρύνει την ανταλλαγή εμπειριών και βέλτιστων πρακτικών μέσω του δικτύου των εθνικών σημείων επαφής για τους Ρομά.
- Θα συνεχίσει τον τακτικό διάλογο με την κοινωνία των πολιτών, θα στηρίζει τις τοπικές ΜΚΟ μέσω του πιλοτικού έργου του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και τη συμμετοχή της κοινωνίας των πολιτών στην παρακολούθηση της προόδου.
- Θα προωθεί τη χρήση των διαθέσιμων κονδυλίων της ΕΕ³⁷ και θα ενισχύει την ικανότητα των αρχών, σε όλα τα επίπεδα, για αποτελεσματική χρήση των κεφαλαίων της ΕΕ.
- Θα παρέχει ειδική στήριξη σε τοπικό επίπεδο: διευκολύνοντας την (διαδικτυακή) πρόσβαση σε πληροφορίες σχετικά με τα διαθέσιμα κονδύλια της ΕΕ για την κοινωνική ένταξη· διεξάγοντας ανάλυση των αναγκών των φορέων τοπικής αυτοδιοίκησης σε 8 κράτη μέλη όσον αφορά την ευαισθητοποίηση και τη διακρατική συνεργασία· ενισχύοντας τη διοικητική τους ικανότητα.
- Σε συνεργασία με τα κράτη μέλη και, κατά περίπτωση, με άλλους οργανισμούς, όπως η Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων και η Ευρωπαϊκή Τράπεζα Ανασυγκρότησης και Ανάπτυξης, θα αναπτύσσει πρωτοβουλίες για την καλύτερη στόχευση της χρηματοδότησης σε ολοκληρωμένα και γενικά μέτρα για την ένταξη των Ρομά, σε έγκαιρο στάδιο της περιόδου προγραμματισμού 2014-2020. Με βάση την πείρα που θα έχει αποκτηθεί κατά τη διάρκεια αυτής της περιόδου, θα διερευνήσει τρόπους για την περαιτέρω βελτίωση της αποτελεσματικότητας και την ολοκλήρωση της χρηματοδοτικής ενίσχυσης της ΕΕ για την ένταξη των Ρομά μετά το 2020, που θα περιλαμβάνουν και μια ειδική διευκόλυνση.

Τέλος, η ένταξη των Ρομά θα εξαρτηθεί επίσης από τις επίμονες προσπάθειες, εκ μέρους της κοινωνίας των πολιτών των Ρομά, συνεργασίας με τον μη Ρομά πληθυσμό, καθώς και από τις κοινές δράσεις από όλους τους ενδιαφερόμενους

³⁷

Μεταξύ άλλων μέσω του δικτύου EURoma, το οποίο απαρτίζεται από αντιπροσώπους δώδεκα κρατών μελών, με σκοπό να προωθήσει τη χρήση των πόρων των διαρθρωτικών ταμείων για την ενίσχυση της αποτελεσματικότητας των πολιτικών που έχουν ως στόχο τους Ρομά και για την προώθηση της κοινωνικής ένταξής τους.

φορείς, περιλαμβανομένων των τοπικών και περιφερειακών αρχών, διεθνών οργανισμών, πανεπιστημίων, εκκλησιών και του ιδιωτικού τομέα.

Τα πρώτα έτη εφαρμογής του πλαισίου της ΕΕ δείχνουν ότι αναπτύσσεται δράση υπέρ της ένταξης των Ρομά σε όλα τα κράτη μέλη. Θα πρέπει να αποτελεί τον ακρογωνιαίο λίθο για την ανάπτυξη περαιτέρω κοινών προσπαθειών και την επίτευξη σημαντικής προόδου έως το 2020.